

Sreda, 1. jun 2005.
Svedok Elmi Sopi
Svedok Bajram Rexhepi
Svedok Bislim Zyrapi
Otvorena sednica
Optuženi su pristupili Sudu
Početak u 14.21 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA PARKER: Molim vas da svedok bude uveden. U međuvremenu, samo da pomenem kako bi zastupnici mogli da planiraju, da će u petak Pretresno veće morati da završi sa radom u 12.30 časova a ne u 13.45 časova.

(svedok je pristupio Sudu)

SUDIJA PARKER: A u ponedeljak 6. juna, moraćemo da prekinemo sa radom oko 17.45 časova zbog još jedne specijalne sednice Sudija kako bi razmotrili predloge o promenama sudskih postupaka, zbog čega ćemo skratiti naša zasedanja tokom ta dva dana. Dobar dan gospodine Sopi. Ako mogu da vas podsetim da svečana izjavu koju ste dali na početku vašeg svedočenja i dalje važi. Sudski poslužitelj će vam uključiti mikrofon i moći ćemo da počnemo sa radom.

SVEDOK SOPI: Ne razumem prevod.

SUDIJA PARKER: Da li je svedok prebačen na pravi kanal? Možete li to da proverite?

SVEDOK SOPI: Da.

SUDIJA PARKER: Da li je sada bolje?

SVEDOK SOPI: Da.

SUDIJA PARKER: Mogu li samo da kažem da sam vas podsetio da svečana izjava koju ste dali na početku vašeg svedočenja i dalje važi. Gospodine Nicholls, izvolite.

TUŽILAC NICHOLLS : Hvala časni Sude.

svedok Elmi Sopi

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NICHOLLS – NASTAVAK

SVEDOK SOPI: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Gospodine Sopi, sada ću da vam postavim nekoliko pitanja, ali ne previše. Isto kao i juče, potrebno je da govorite zbog prevoda malo

sporije. A ukoliko budete imali bilo koji problem u razumevanju mojih pitanja ili problem da me dobro čujete preko slušalica, recite nam to odmah.

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da, jasno mi je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi ste sa gospodinom Mansfieldom nešto detaljnije prolazili kroz vašu prošlost, a i ja želim malo kroz to da prođem. Vi ste rođeni u Lapušniku/Llapushnik, je li tako?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Razumeo sam da ste vi pored vaše vojne službe i kratkog boravka u inostranstvu većinu svog života proveli u Lapušniku/Llapushnik?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U istoj kući, je li tako?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I danas još uvek imate širu familiju u Lapušniku/Llapushnik, zar ne?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Takođe ste govorili da je vaš život pre rata u Lapušniku/Llapushnik bio veoma težak zbog srpske represije?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ne samo u Lapušniku/Llapushnik nego i na Kosovu/Kosovë?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I došli ste do zaključka da je za narod jedini način da se izbavi te represije bila borba?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da. To je bio jedini način.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A jedino se OVK u to vreme borila?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Nije bilo drugih mogućnosti.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Tako je. A kada govorimo o Lapušniku/Llapushnik, čitavo stanovništvo Lapušnika/Llapushnik je podržavalo OVK od maja meseca 1998. godine pa na dalje, zar ne?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Tako je. Svaki pripadnik OVK je bio kao član porodice ljudima u Lapušniku/Llapushnik.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I podrazumeva se da je čitava porodica Sopi podržavala OVK u Lapušniku/Llapushnik?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Ne samo porodica Sopi, nego i porodice: Gashi, Thaçi, Krasniqi. Sve porodice koje su živele u Lapušniku/Llapushnik su podržavale OVK kao da su njihovi članovi porodice.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Tako je. Vi ste omogućavali pripadnicima OVK da borave u vašoj kući?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: U svim kućama, počev od škole u Lapušniku/Llapushnik do škole u Kišnoj Reci/Kishnarekë, sve su to bile kasarne OVK. Zbog teških okolnosti i stalnog granatiranja, bilo je neophodno menjati mesta na kojima su se oni odmarali. Nije bilo bezbedno da se boravi samo u jednoj kući.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi ste ponosni što ste bili pripadnik OVK i što ste pomogli OVK, zar ne?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da, ponosan sam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi ste bili pripadnik jedinice *Pellumbi*?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Na početku sam bio u jedinici *Çeliku* ali sam od kraja juna meseca bio u sastavu jedinice *Pellumbi*.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A vaš sin je bio pripadnik *Çeliku 3*?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: OVK, da, u jedinici *Çeliku 3*.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Možete li da nam kažete da li je on imao nadimak tokom 1998. godine?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Ne, nije ga imao.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I zbog toga što su branili Lapušnik/Llapushnik, vi ste opisali pripadnike OVK koji su došli izvan Lapušnika/Llapushnik da ga brane - kao svece, je li tako? To ste juče rekli?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da, tako je. To sam rekao, i to nisam samo ja smatrao nego i čitavo stanovništvo Lapušnika/Llapushnik. Jer, kao što sam juče rekao Srbi su nam došli na prag, a OVK je tu bila da spasi stanovništvo i zbog toga su oni za nas bili sveci. Stanovništvo je bilo preplašeno kada su videli šta se dogodilo u Čirezu/Çirez, Likošanu/Likoshan i Prekazu/Prekaz.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Hvala vam. Možete li da nam kažete ime vašeg sina koji je bio pripadnik jedinice *Çeliku3*?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: On se zove Bekim Sopi.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Juče ste opisali trojicu optuženih u ovom predmetu kao svoje prijatelje. Tako gledate na njih, zar ne?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da. Oni su mi drugovi po oružju. Ja nisam poznavao Fatmira Limaja i Isaka Musliua pre 9. maja. A kada je reč o Haradinu Balai, njega poznajem još od detinjstva.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Narod u Lapušniku/Llapushnik prilično prati ovo suđenje u medijima, je li tako?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ovo suđenje je gotovo svakodnevno u novinama i na televiziji, je li tako?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi to juče niste rekli kada ste govorili vaše biografske podatke, ali mislim da se vi trenutno nalazite u Kosovskom zaštitnom korpusu - KZK, je li tako?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Recite nam na kom se položaju nalazite?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Ja sam komandant transportnog bataljona i po činu sam major.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Sada želim da vam postavim par pitanja o jedinici *Pellumbi*, kako bi to bilo jasno. Vi ste se pridružili jedinici *Pellumbi* na severnoj strani puta Priština/Prishtinë – Peć/Pejë u junu mesecu, je li tako?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da, krajem juna meseca. Ne sećam se tačno datuma, ali to je bilo krajem juna meseca.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I vi ste do 26. jula u toj jedinici *Pellumbi* odrađivali ste smene na vama dodeljenim položajima, je li tako?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I kada bi završili sa svojom smenom, bilo to danju ili noću, vi bi otišli do svoje kuće sa druge strane puta na spavanje?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da, pošto je moja kuća bila u blizini, ja sam uvek odlazio na spavanje svojoj kući.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: OVK se borila u Lapušnik/Llapushnik do 26. jula, kada je čitavo stanovništvo kao i vojnici bili prisiljeni da brzo pobegnu u brda?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ljudi su nažalost morali da ostave svu svoju imovinu, zar ne?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Sve što su imali ostavili su za sobom. Neki stari ljudi koji nisu... koji nisu bili u stanju da se kreću, ostali su u svojim kućama, i Srpske snage su ih pronašle i njihovim kućama. Bajram Gashi je ubijen u svojoj kući, a telo mu je spaljeno. On je imao 85 ili 86 godina.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I vojnici su morali brzo da napuste mesto i nisu ništa sa sobom poneli?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Tako je. Nije postojala mogućnost da bilo šta ponesu sa sobom. Ja sam juče pomenuo da je tog dana bio napadnut klanac Lapušnik/Llapushnik sa 140 tenkova. Koristili su: topove, tenkove, ručne bacače, ne znam nazive svog tog oružja jer ja nisam vojno lice. I zbog toga, oni nisu bili u mogućnosti da bilo šta ponesu sa sobom.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Sada želim da vas pitam o čoveku po imenu Ruzhdi Karpuzi koji je u Lapušnik/Llapushnik došao oko 9. maja. Da li ga vi poznajete?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da, ja poznajem Ruzhdija Karpuzija veoma dobro. Ja znam da je on došao u Lapušnik/Llapushnik, ali se ne sećam datuma kada je došao. Ne znam datum, ali poznajem Ruzhdija. On je imao problema sa nogom, i koliko je meni poznato, po onome što mi je jedan prijatelj rekao, Ruzhdi je istu nogu povredio 26. jula, i on je invalid.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Tako je. Kada je stigao u Lapušnik/Llapushnik patio je zbog povrede koju je zadobio pre rata i on je šepao, zar ne, pa su mu odobrena samo lakša zaduženja u Lapušniku/Llapushnik ?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I on je u stvari vodio računa o evidenciji koja se držala u *odi* kuće Gzima Gashija, na istom imanju u kom ste se vi hranili i dobijali svoje obroke tokom juna i jula meseca?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Ne mogu da vam kažem šta je on radio, ali kako se povećavao broj vojnika OVK u Lapušniku/Llapushnik, on je vodio evidenciju o vojnicima koji su dolazili u Lapušnik/Llapushnik kako bi pripremio izveštaje koji su bili neophodni zbog stražarskih dužnosti.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Hvala vam. A moja je poenta sledeća: vi ste opisali da su se u to vreme kopali rovovi, a on to nije radio, je li tako?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Razlog je bio taj da je on ostajao tamo tokom mirnih dana, ali u vreme kada su se vodile borbe, ja sam i njega viđao na položajima kako se bori.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu.

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Jer, nije bilo potrebno da se on toliko bavi dokumentacijom, jer je u to vreme bilo samo 24 ili 25 vojnika. I kao što sam rekao, taj broj se kasnije povećao.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Haradina Balau vi poznajete još od detinjstva?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da, poznajem ga.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pored toga, vi imate i bliske porodične veze sa njegovom porodicom. Govorili ste o... nisam siguran da li se sećam tačno, vaš... da.

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Opisali ste juče da ste ga videli u Lapušniku/Llapushnik. Moje je pitanje: da li je on učestvovao u borbama između 17. i 19. maja ili je bio isuviše bolestan?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Ne sećam se.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ne sećate se da li je on učestvovao u intenzivnoj sedamnaestočasovnoj borbi tokom tih dana?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Kao što sam rekao intenzivne borbe su vođene 29. maja, a ne od 17. do 19. maja.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Znam da ste to rekli. Ja vas sada pitam za period od 17. do 19. maja?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Ne sećam se da sam pomenuo 17. ili 19. maj. Ono što sam ja rekao je da sam ga video 29. maja kada je Kumanova pozvao i pitao Haradina Balau: "Šta ti radiš ovde? Treba da ideš sa mnom u Lužnicu/Luzhnicë." To je ono što sam rekao. Ja nisam spominjao 17. ili 19. maj, jer se ja ne sećam datuma sedam godina posle događaja. Čovek može da se seti nekih važnijih datuma kao što je 9. maj ili 26. juli. Međutim, ne mogu da se setim ostalih datuma. 29. maj je datum koji sam lako zapamtio jer su se tada oko mene vodile borbe 17 časova.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Vi ste u pravu gospodine Sopi, vi ste juče rekli "29. maj", a ja sam vas pitao i za 17. i 19. maj. Koju vrstu vozila je imao Haradin Bala? Rekli ste da ste ga videli u vozilu?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Ne znam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Nemate nikakvu ideju o tome?

ADVOKAT GUY-SMITH: Izvinite, ne želim... izvinjavam se što prekidam, ali mi se čini da je došlo do manje greške u redu broj 12 transkripta na stranici broj 8. trebalo bi da piše 29. maj, a piše 19. maj.

TUŽILAC NICHOLLS: Tako je. Hvala vam.

SUDIJA PARKER: Hvala.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Rekli ste da je Haradin Bala prebacio svoju porodicu u Bajice. Kako ih je on tamo prebacio?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: U Banjice/Baicē, ne u Bajice. Prebacio je svoju porodicu u Banjice/Baicē. To je selo koje se nalazi između sela Nekovce/Nekoc, Sedlare ili Shalē.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Izvinjavam se. Nisam baš dobar u izgovaranju tih imena. Ali pitanje je bilo kako ih je on tamo prebacio?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Ja nisam bio s njim. Čuo sam da je Haradin Bala prebacio svoju porodicu. A kada me pitate za njegovo vozilo, juče sam spomenuo da sam ga video u avgustu mesecu 1998. godine u Novom Selu/Novosellē i da je imao vozilo marke *lada*. Da li je ta *lada* bila njegova ili nekog njegovog prijatelja, to ja ne znam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Juče ste rekli da je Fatmir Limaj retko dolazio u Lapušnik/Llapushnik, a kada je dolazio, da je dolazio kako bi se borio. Da li se sećate da ste to rekli? Pitanje je samo da li se sećate da ste to rekli?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi ste se sastali sa zastupnicima Odbrane pre nego što ste došli ovde da svedočite, je li tako? I u tome nema ničeg pogrešnog. Samo želim da znam da li ste se sastali sa zastupnicima Odbrane pre nego što ste došli ovde da svedočite?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I pokušali ste da im nagovestite o čemu ćete govoriti, je li tako? Vi ste im ispričali svoju priču što ste mogli tačnije i potpunije?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Tako je. Ono čega se sećam i šta znam, ja sam imao čast da ispričam pred ovim časnim Pretresnim većem.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Hvala vam. Oni su nam dali sažetak onoga o čemu ćete vi da svedočite i sada bih želeo da vam pročitam deo toga: "Svedok će govoriti o tome da je video optuženog Fatmira Limaja 9. maja u Lapušniku/Llapushnik. Posle borbi, optuženi Fatmir Limaj je otišao, da bi se vratio dva puta u pratnji Kumanova kada su nastavljene borbe. "Dakle, to je potpuno tačna izjava, zar ne, o tome da ste videli Fatmira Limaja u Lapušniku/Llapushnik između maja i juna meseca 1998. godine?"

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Ja sam rekao da sam ga video sedam ili osam puta. 9. maja sam razgovarao sa Fatmirom Limajem kada su se povukle Srpske snage. Ali ja njega nisam znao kao Fatmira, jer sam čuo kako ga vojnici tamo prisutni oslovljavaju sa Daja. Ja njega nisam video 9. maja zajedno sa Kumanovom. Ne sećam se ni da sam video Kumanova. Tamo je bilo mnogo vojnika, ali se ne sećam da sam i njega video. Video sam Kumanova 29. maja u Lapušniku/Llapushnik.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa, ono što ste vi rekli Odbrani jeste da ste videli tri puta Fatmira Limaja, je li tako? 9. maja i još u dve prilike?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Kažem vam da sam to možda rekao. Možda nije bio ispravan prevod, ali je ono što sam ja rekao da sam ga video više od tri puta, da sam ga video sedam ili osam puta. Kao što sam juče objasnio, tokom subote i nedelje, kada su međunarodne organizacije koje su bile prisutne na Kosovu/Kosovë imale slobodno vreme, to su Srpske snage koristile i napadale nas tokom vikenda. To sam ja rekao. Ne sećam se da sam rekao da sam ga video tri puta. Sećam se da sam rekao da sam ga video sedam ili osam puta i uvek sam ga sretao na položajima ili u mojoj kući.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A kako vi kažete, glavna borba se vodila 9. maja, 29. maja i 26. jula. To je tri puta, zar ne?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A da li ste čuli o ceremoniji polaganja zakletve u junu mesecu?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da. Ne sećam se datuma, ali znam za to.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li je to bilo na imanju Bali Vojvode?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A ko vam je rekao za to?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Bio sam tamo prisutan.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I vi ste videli Fatmira Limaja tamo kako drži govor?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da, video sam ga. Nije to bio govor, već je on pročitao tekst zakletve što je trajalo nekih 15 do 20 minuta, posle čega smo se razišli. Oni koji su bili na dužnosti su se vratili na svoje položaje, a oni koji nisu bili na dužnosti su se vratili nazad u kuće u kojima su se odmarali. Fatmir je otišao svojim putem.

TUŽILAC NICHOLLS: U redu. Samo jedan trenutak časni Sude.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To mesto - imanje Bali Vojvode gde se odigrala zakletva nalazi se preko puta imanja Gzima Gashija, je li tako? Ne direktno preko puta, ali sa druge strane ulice?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I... zaboravio sam da vas pitam da li ste vi imali neki pseudonim tokom maja, juna ili jula mesecu?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi znate da se još jedno imanje nalazi direktno nasuprot imanja Gzima Gashija, je li tako?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Direktno nasuprot kuhinje u kojoj ste se hranili svaki dan?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Tokom juna i jula meseca, vi ste videli kako vojnici OVK ulaze i izlaze sa tog imanja, je li tako?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A to je imanje koje se nalazi odmah do imanja Bali Vojvode?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi znate da je to imanje OVK koristila kao zatvor pre 26. jula kada je Lapušnik/Llapushnik pao?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Za to sam čuo tek pošto su moji prijatelji bili uhapšeni, za tu grupu kuća. Kada sam ugledao pripadnike KFOR-a koji su opkolili čitavo susedstvo, pitao sam ljude šta se događa, i tada sam saznao da se za tu kuću pretpostavljalo da je služila kao zatvor. Kao drugo, želeo bih da kažem ovom časnom Sudu da sam snimio svoju kuću koja je služila kao skladište OVK i snimio sam kuću Ferata Sopiya. Snimio sam i sklonište u svojoj kući kao i mitraljez OVK marke *Gulinov* koji je bio zaplenjen. I Srpske snage su sve to snimile, a ja se pitam zašto onda nisu snimili i kuću mog suseda i te navodne tragove.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U koje vreme tačno je vaša kuća služila kao skladište?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: U mojoj kući koju sam juče obeležio sa brojem 1, ja sam doneo sa sobom i slike koje imaju zastupnici Odbrane. Doneo sam slike moje kuće, kako je spaljena posle rata, i možete jasno da vidite mesto koje je bilo sklonište...

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Stop. Moje je pitanje bilo: kada je vaša kuća korišćena kao OVK skladište? Kada?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Kao što sam rekao, od 9. do 26. maja, sve zalihe hrane i sve drugo je ostalo tamo. Moja kuća je spaljena pet ili šest dana kasnije. Druge kuće u Lapušniku/Llapushnik nisu bile spaljene 25. ili 26. jula, već samo ambulanta. I kuće Ferata Sopiya i Afrima Sopiya. Druge kuće nisu tada spaljene, već su spaljene nakon 20 dana.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Odgovorili ste na moje pitanje – kada. Vi ste i sami znali tokom leta 1998. godine kada ste se hranili u kuhinji Gzima Gashija da je postojao zatvor preko puta. Da li ste ikada odlazili na to imanje?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Odgovorili ste na pitanje. Vi znate da je Haradin Bala bio stražar u tom zatvoru?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Ne, ne znam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi ste ga videli kada je dolazio po hranu na imanje Gzima Gashija. Da li mislite da je on to nosio za vojnike ili za zatvorenike? Šta vam je on rekao?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Ko? O kome govorite? O Haradinu?

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Haradin Bala je uzimao hranu na imanju Gzima Gashija. Da li vam je rekao da je to uzimao za vojnike ili za zatvorenike ili šta? U kuhinji Gzima Gashija?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: To nije tačno, jer je Haradin Bala dolazio i jeo sa ostalim drugovima, i onda je otišao da obavlja svoje dužnosti u vreme kada je bio u Lapušniku/Llapushnik. Ja nisam video da Haradin Bala nekome nosi hranu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Znači, vi tvrdite da ste jeli zajedno sa njim u kuhinji na imanju Gzima Gashija i da nikada niste videli da je odnosio hranu drugim ljudima, je li tako?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Ne. Nikada ga nisam video da nosi drugim ljudima hranu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ja neću ni da govorim o srpskim zatvorenicima, ali vi znate da su i Albanci u tom zatvoru držani u užasnim uslovima?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Ne, ne znam. Kao što sam rekao ranije, ja sam čuo o tome tek posle hapšenja mojih prijatelja. I nećete naći nijednog čoveka u Lapušniku/Llapushnik koji zna ili koji će vam reći da je postojao zatvor u Lapušniku/Llapushnik, jer je bilo teško na prvoj liniji fronta, i mi nismo mogli ni sami tamo da izdržimo a ne još i da držimo zatvorenike. Ja nikada nisam video niti sam čuo za takav zatvor sve dok ovi ljudi [optuženi] nisu bili uhapšeni.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Složiću se sa vama da ne postoji niko u Lapušniku/Llapushnik ko bi rekao da je tamo postojao zatvor. A ja vam tvrdim da ste vi znali da su tamo bili muškarci, da su tamo bili lancima vezivani za zid, znate da su bili prebijani, znate da su oni ubijani. To vam se možda i nije dopadalo, ali vi po tom pitanju ništa niste mogli da uradite?

SVEDOK SOPI – ODGOVOR: Slušajte, ja nisam ovde došao da bih lagao. Došao sam ovde i položio zakletvu pred Pretresnim većem da ću govoriti istinu i ništa osim istine – da vam kažem ono što znam. Ukoliko dopuštate, ja ću da nastavim.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Mislim da ste odgovorili, i mislim da vi jednostavno ne možete da kažete istinu o zločinima počinjenim u Lapušniku/Llapushnik od strane ljudi koje vi smatrate svecima...

SUDIJA PARKER: Gospodine Nicholls, nije u redu da vi svoje mišljenje o svedoku iznosite pred svedoka.

TUŽILAC NICHOLLS: Tako je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi ne možete da kažete istinu o počinjenim zločinima ljudi koje vi smatrate svetima.

TUŽILAC NICHOLLS: Nemam više pitanja.

SUDIJA PARKER: Hvala vam. Gospodine Mansfield?

ADVOKAT MANSFIELD: Časni Sude, samo jedna stvar koja se pojavila ovog popodneva. Svedok je naveo da je snimio fotografije, a ja mislim da se one nalaze u grupi broj 1. Mogu li samo da proverim. Trebalo bi da imate te kopije... izvinjavam se, možda je pogrešan broj grupe... izvinjavam se, grupa broj 2, grupa broj 2. I ako samo mogu da pokažem taj svežanj fotografija svedoku, molio bih?

SUDIJA PARKER: Iz čega to proističe gospodine Mansfield?

ADVOKAT MANSFIELD: Pa, pitan je... postavljeno mu je pitanje o fotografijama koje je snimio. Mi ih imamo...

SUDIJA PARKER: Ne, nije bio pitan za to. Sam je izneo da ih ima.

ADVOKAT MANSFIELD: Pa, mi ih imamo. Mi ih još do sada nismo prikazali...

SUDIJA PARKER: To i jeste suština onoga što govorim. One se nisu pojavile kao odgovor na pitanje i o njima se ni na koji način više nije razgovaralo.

ADVOKAT MANSFIELD: Pa, meni savršeno odgovara da sa tim ne idem dalje...

SUDIJA PARKER: Da li želite da to ponovo pokrenete?

ADVOKAT MANSFIELD: Ne, ne, ne želim. U tom slučaju nemam druga pitanja.

SUDIJA PARKER: Hvala vam puno. Gospodine Sopi, hvala vam puno što ste odgovorili na pitanja koja su vam postavljena. Sada ste slobodni i možete da se vratite kući i ostalim poslovima. Sudski službenik će vas ispratiti do izlaza.

SVEDOK SOPI: Hvala vam.

(svedok napušta sudnicu)

SUDIJA PARKER: Gospodine Mansfield?

ADVOKAT MANSFIELD: Da, ako mogu. Nadam se da je sledeći svedok ispred sudnice. Uvedite Bajrama Rexhepija molim vas.

SUDIJA PARKER: Postajem zabrinut u vezi sa tim šta vi to držite ispred vrata gospodine Mansfield?

ADVOKAT MANSFIELD: Trebalo bi da se tamo nalazi. Zavisi na koja vrata vi mislite. Trebalo bi da je tamo.

SUDIJA PARKER: Ne želim da pomislite da smo vas prevideli gospodine Guy-Smith, ali meni se čini da vi niste imali nameru da dodatno ispitajte svedoka?

ADVOKAT GUY-SMITH: Nisam. Ja sam samo želeo da utvrdim da sam u komunikaciji sa Pretresnim većem jer sam u jednom trenutku bio zagnjuren u papire, a vi ste trebali da prozovete moje ime. Tako da sam samo želeo da se uverim da saradjujemo.

SUDIJA PARKER: Mi nastojimo da dobijemo vaše signale.

ADVOKAT GUY-SMITH: Hvala vam puno.

(svedok je pristupio Sudu)

SUDIJA PARKER: Dobar dan. Molim vas da uzmete ovu kartu koja vam je ponuđena i da pročitate svečanu izjavu.

SVEDOK REXHEPI: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA PARKER: Izvolite, sedite. Da gospodine Mansfield.

svedok Bajram Rexhepi

GLAVNO ISPITIVANJE: ADVOKAT MANSFIELD

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Dobar dan doktore Bajrame Rexhepi. Ja zastupam Fatmira Limaja koji kao što znate sedi iza mene. Mogu li samo da vas podsetim da je potrebno da govorimo polako zbog prevodilaca, pa je ponekad potrebna pauza kako bi se omogućilo prevodiocu da završi ono što ima da kaže. Ljubazno vas molim da i vi to isto uradite. Prvo pitanje ću vam postaviti u sugestivnoj formi jer mislim da to nije sporno: vi ste po zanimanju lekar, je li tako?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Da. Ja sam lekar na odeljenju Opšte hirurgije.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da li ste vi trenutno i poslanik u Parlamentu Kosova/Kosovë?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Da, ja sam član Kosovskog parlamenta iz druge po brojnosti stranke po glasovima, a to je Demokratska Partija Kosova/Kosovë.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Između marta 2002. i decembra 2004. godine, da li ste vi bili premijer Kosova/Kosovë?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Da. Preciznije rečeno, od 4. marta 2002. godine do 2. decembra 2004. godine. Malo manje od četiri godine... od tri godine, ispravka.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da li ste u tom periodu poznavali Fatmira Limaja?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Da. Upoznao sam gospodina Fatmira Limaja negde u avgustu mesecu 1999. godine a najviše u septembru mesecu 1999. godine kada smo putovali u Sjedinjene Američke Države na konferenciju. A i kasnije, tokom stranačkih aktivnosti i aktivnosti u parlamentu, on je bio moj blizak saradnik.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Pitaću vas o toj poseti SAD u septembru mesecu 1999. godine. O čemu se tu radilo?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Svrha te posete je bila da neke tadašnje vođe sa Kosova/Kosovë iz većinske albanske zajednice, srpske zajednice i drugih manjinskih zajednica odu na jednu zajedničku konferenciju kako bi se uspostavili ljudski odnosi među nama i stvorili uslovi za zajedničku budućnost. Koliko je meni poznato, u to vreme srpska zajednica nije bila spremna da uzme učešće, već su oni prisustvovali na drugoj konferenciji kada smo imali i predstavnike srpske etničke zajednice.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A mogu li da vas pitam koga ste sreli na konferenciji, vi i Fatmir Limaj?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Na tu konferenciju smo išli zajedno, Fatmir Limaj i ostali. Konferenciju je organizovao Institut za mir SAD. Tamo smo proveli nekoliko dana. Izneli smo svoje predloge o tome u kom pravcu bi Kosovo/Kosovë trebalo da ide u budućnosti vezano za najbolje načine za demokratizaciju Kosova/Kosovë. Mislim da je to bila veoma važna konferencija koja je imala za rezultat plodonosne zaključke.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da li su na toj konferenciji bili prisutni predstavnici Vlade SAD ili predstavnici UN?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Tamo su bili predstavnici američkog State Departmenta i kao što sam ranije pomenuo predstavnici Instituta za mir i predstavnici različitih organizacija. Po mom saznanju, tamo su takođe bili prisutni i predstavnici misije UNMIK-a na Kosovu/Kosovë, ali se ne sećam njihovih imena. U to vreme koliko se ja sećam bili su i Jan Kickert i neki drugi savetnici gospodina Kouchnera [Bernard].

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Sada bih hteo da se sa ovih međunarodnih tema vratimo na Kosovo/Kosovë i da vas uopšteno pitam kakva je bila uloga Fatmira Limaja u posleratnim godinama?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Kao što sam ranije rekao, početkom avgusta ili septembra meseca, ja sam poznavao Fatmira Limaja. Mi smo bili članovi iste političke stranke, koja se u početku zvala Partija Demokratskog Prosperiteta, a kasnije je promenila ime u Demokratska Partija Kosova/Kosovë. U to vreme ja sam bio postavljen za predsedavajućeg opštine Mitrovica?Mitrovicë i povremeno bi imali kontakte na centralnom nivou. Fatmir Limaj je bio mlad lider sa vizijom. Bio je veoma otvoren, transparentan, nama veoma blizak. I zašto da ne – bio je drag najvećem delu stanovništva Kosova/Kosovë, ne samo pripadnicima političke stranke kojoj je pripadao, već uopšteno – ljudi su ga voleli a on je bio spreman da pomogne na svaki mogući način.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Molim vas da nam sada malo više kažete o tome kako ste vi videli šta je bila njegova vizija?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Njegova je vizija bila da posle krvavog rata na Kosovu/Kosovë, rata u kome smo svi učestvovali, i ja kao hirur, ideal mu je bio da stvorimo zajedničko okruženje u kome ćemo svi moći zajedno da živimo bolje, da se demokratizuje život na Kosovu/Kosovë i da se uhvati korak sa drugim državama Evrope. Što se tiče dugoročnije vizije, pored nezavisnosti Kosova/Kosovë koji je bio naš zajednički cilj, na osnovu usvajanja nekoliko kriterijuma u dužem periodu mi bismo postali i deo Evropske unije. To su bili naši ciljevi. Svi mi smo bili odani ideji da se ne vrši diskriminacija drugih zajednica, kao što smo mi to bili u prošlosti, već da doprinesemo slobodnom životu za sve građane Kosova/Kosovë čime bi omogućili bolje

izgleda za budućnost. To je manje više uglavnom ono u čemu se sastojala njegova vizija, ali mogu da kažem još toga ukoliko želite?

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Samo pre nego što nastavimo, postoji jedna neznatna greška. Mislim da bi u redu broj 25 na stranici broj 19 transkripta trebalo da stoji "i ja kao hirurg" a ne "i ja kao istraživač". Mislim da bi trebalo da piše hirurg. Pa ako bi to moglo da...

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Da, hirurg.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Pitanje koje sada želim da vam postavim a vezano za ovaj odgovor je sledeće: kako je Fatmir Limaj krenuo u realizaciju te svoje vizije, kako je to implementirao?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Koliko je meni poznato, on je u početku bio član Privremenog veća koje je osnovao Specijalni predstavnik Generalnog sekretara UN gde su se lideri raznih stranaka sastajali. Naš cilj je bio da tu viziju ostvarimo kroz partijske aktivnosti, kroz izbore koji su kasnije usledili, kroz poštovanje vladavine prava, kroz poštovanje međunarodnih, i u stvari pravila misije UN na Kosovu/Kosovë, kao i kroz druge međunarodne predstavnike gde će svako... svaki građanin Kosova/Kosovë biti slobodan da iznese svoja gledišta, da ispoveda svoju veru, svoju kulturu i da uživa sva prava i da buduće generacije ne bi bile traumatizovane ratom na Balkanu, kao što je slučaj bio do sada. Gospodin Fatmir Limaj je uživao visok ugled među liderima Demokratske Partije Kosova/Kosovë, i on je u toj stranci bio sekretar za međunarodne odnose. Posle prvih parlamentarnih izbora, postao je vođa poslaničke grupe Demokratske Partije Kosova/Kosovë i bio je veoma kooperativan, veoma tolerantan i prijateljski raspoložen prema svim svojim drugovima, ne samo prema politički većinski albanskim partijama već i prema drugim zajednicama, uključujući i srpsku zajednicu. Ukoliko mi dozvolite časní Sude, želeo bih da kažem da je ovaj čovek imao hrabrosti i odvažnosti odmah posle rata da pruži ruku predstavnicima srpske zajednice, za razliku od nekih drugih političara koji su oklevali u to vreme i nisu želeli da učine to isto. Ja sam mu se uvek divio zbog njegove hrabrosti i spremnosti da to učini posle svega što se dogodilo na Kosovu/Kosovë i da pronade snagu kako bi radio u pravcu pomirenja.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: U vezi ovog odgovora, da li je tačno... ponovo, mislim da oko toga nema spora... da su 2003. godine posle hapšenja Fatmira Limaja predstavnici svih zajednica etničkih manjina potpisale pismo ovom Sudu ističući svoju podršku Fatmiru Limaju i svemu onome što je on učinio u vezi sa stvarima koje ste upravo spomenuli - radu na stvaranju multikulturnog društva?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Da. Gospodin Fatmir Limaj veoma nedostaje u političkom životu Kosova/Kosovë i u radu parlamenta. Manjinske zajednice su izgubile u njemu moćnu podršku čoveka koji je snažno podržavao borbu za njihova prava uopšte, a posebno je to činio u parlamentu. Sve su zajednice, ne-srpske zajednice, uključujući: Turke, Bošnjake, Rome, Egipćane, Aškalije potpisale pismo podrške Fatmiru Limaju. Ukoliko mi dopustite, želeo bih da vam kažem da su i u kontaktima sa srpskom stranom mu i oni privatno davali podršku, ali zbog srpske politike oni nisu mogli javno da izraze svoju podršku za "tako otvorenog čoveka" kao što su i oni sami to govorili. To je nešto što smo mi razumeli.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Sada bih želeo da... pa, prvo ću vam dati priliku da vas pitam da li želite još nešto da kažete o Fatmiru Limaju u posleratnom periodu, jer u suprotnom želim sada da pređemo na dan kada je on bio uhapšen?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Da. Mogu da kažem da smo mi bili povezani zajedničkim aktivnostima u istoj političkoj organizaciji, u Demokratskoj Partiji Kosova/Kosovë. Neko vreme sam bio član parlamenta, a zatim sam bio izabran za premijera. I želeo bih da kažem sasvim iskreno, bez ikakve demagogije, da je on bio jedan od najboljih saradnika, čovek koji je bio spreman da pomogne kad god je to bilo potrebno, čovek koji voli život, čovek koji je imao volje da radi na budućnosti Kosova/Kosovë, pravedan čovek, čovek koji je možda imao suprotne stavove ali je bio spreman da prihvati i druga rešenja, da prihvati argumente. Lično bih hteo da kažem da je on meni bio veoma drag. Poput njega, postoje i drugi članovi Demokratske Partije Kosova/Kosovë. Bez oklevanja mogu da kažem za njega da je to čovek koji zaslužuje moje poštovanje, koga sam uvek cenio. On je... kao i njegovu spremnost. Uvek je bio humana osoba.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Samo pre nego što krenem na hapšenje, ako se pogleda sadašnja situacija na Kosovu/Kosovë, na koji način vi mislite da bi on mogao da joj konstruktivno doprinese kada bi on bio u prilici?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Ne znam koliko ste dobro informisani o trenutnom razvoju situacije na Kosovu/Kosovë. Posle drugih parlamentarnih izbora, kada je naš parlament dobio vladajuću stranku i opoziciju, to je prvi put da se sa tim susrećemo i zaista nam nedostaje gospodin Limaj, jer često postoje rasprave u Parlamentu čak i onda kada ne bi trebalo da ih imamo. A dok smo tamo imali Fatmira Limaja, čoveka koji je umeo da razgovara čak i sa političkim protivnicima i koji je bio blizak sa ostalim zajednicama, dakle takav čovek, kao što sam rekao, veoma se oseća njegovo odsustvo kada nas ponekad kritikuju, zbog snažne opozicije koja je postojala između vladajuće partije i partija etničkih manjina. Da je gospodin Limaj u Parlamentu, situacija ne bi bila tako napeta i trvenja bi bila manje opasna.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Hteo bih da vas pitam nešto o jednom konkretnom danu i događaju koji su prethodili tom danu 2003. godine kada je Fatmir Limaj uhapšen. To je bilo 18. februara te godine. Da li se sećate tog dana?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Da, sećam se tog dana. To je bio dan kada sam osetio pravi očaj kada sam čuo da je gospodin Fatmir Limaj optužen od strane Tribunala u Hagu. Ja sam se nalazio u svojoj premijerskoj kancelariji. Bio sam zauzet sastancima i negde oko 16.00 časova popodne sam primio poziv od gospodina Limaja koji me je obavestio da je čuo preko agencije *Reuters* od reportera po imenu Shaban Buza da su ga optužili pred MKTJ. U to vreme je gospodin Limaj bio na odmoru u Sloveniji, ako ne grešim, u blizini Kranjske Gore. I ja sam bio pozvan da krenem sa njim, ali pošto sam imao brojne obaveze, nažalost nisam mogao. Mi smo onda zatražili sastanak sa predstavnikom Generalnog sekretara gospodinom Steinerom i sa generalom KFOR-a generalom Fabiom Minijem, kako bi ih obavestili da je nakon što je obavesthen da je protiv njega podignuta optužnica [Fatmir Limaj] voljan da se dobrovoljno preda MKTJ. Ali on je želeo da pre toga dođe na Kosovo/Kosovë kako bi mogao da se pozdravi sa svojom porodicom, a zatim bi se prema uobičajenoj proceduri dobrovoljno predao MKTJ. Kao premijer Kosova/Kosovë, ali i kao prijatelj Fatmir Limaja, kontaktirao sam gospodina Steinera iako je on bio veoma zauzet, i posle pola sata smo se i sastali. Sa mnom je bio zajedno i bivši ministar za javne informacije gospodin Jakup Krasniqi i Ramadan Avdiu, moj prvi politički savetnik. Mi smo ga obavestili [Steinera] o našem telefonskom razgovoru sa gospodinom Limajem. Gospodin Steiner je iskazao spremnost... da obezbedi specijalan avion. Dozvolite mi da ovo objasnim. On je imao jedan avion UN-a na raspolaganju, kojim je mogao da ode 19. februara ujutro, i da ga vrati na Kosovo/Kosovë i da ga prati tokom njegovog pozdravljanja sa porodicom i zatim da ga preda. Tokom

razgovora sa gospodinom Steinerom, on je rekao da je potpuno voljan da to učini jer je i on poštovao Fatmira Limaja i smatrao je da ukoliko bi Fatmir Limaj putovao kao običan putnik, da bi ga možda organi Slovenije uhapsili. I dok smo razmatrali tehničke aspekte povratka na Kosovo/Kosovë gospodina Limaja, bilo je oko 18.00 časova uveče, kada smo obavješteni da je Slovenačka policija ili Službe bezbednosti – da su otišle do mesta gde se Fatmir Limaj odmarao i rekli su mu zbog čega se tu nalaze, i on se dobrovoljno predao. Tako smo mi morali da odustanemo od naših procedura jer se on već tada predao Slovenačkoj policiji.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Imam samo jedno ili dva pitanja u vezi sa tim. Mislim da ste vi znali da Fatmir Limaj ide na odmor i pre nego što je otišao. Da li je to tačno?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Da. Fatmir Limaj je bio na odmoru zajedno sa gospodinom Hashimom Thaçijem, predsednikom Partije Demokratskog Prosperiteta, PDP. I kao što sam ranije rekao, i mene su pre polaska na odmor pozvali da krenem sa njima, da im se pridružim na četiri, pet ili maksimalno nedelju dana. Ali zbog mojih obaveza, bio sam sprečen da krenem sa njima. I tako su njih dvojica zajedno otišli na skijanje, i mi uopšte nismo mogli da zamislimo da će on biti jedan od optuženih.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A da li ste znali kada on odlazi na odmor?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Ne sećam se tačno datuma, ali mislim da je to moglo da bude tri ili četiri dana pre 18. februara, kada su oni otišli na odmor u Kranjsku Goru. Ali zbog naših obaveza, mi nismo imali mnogo kontakta sa njima kako bi znali šta se tamo kod njih događa.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Izvinjavam se što insistiram na ovome. Da li ste vi tačno znali pre njihovog odlaska gde oni odlaze?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Ako sam vas razumeo, u pravu ste časni Sude. Oni su krenuli u Sloveniju na skijanje. To je ono što sam znao.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A da li ste znali u koje mesto u Sloveniji idu?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: I ja sam tamo odlazio ranije zbog sportskih aktivnosti koje se tamo odvijaju - Kranjska Gora je to mesto, ukoliko su oni tamo bili. Manje više znam gde se to mesto nalazi, ali ja nisam tamo otišao na odmor.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Nešto ranije ste rekli da ste zatražili sastanak sa generalom Fabiom Minijem koji je bio komandant KFOR-a. Koliko je vama poznato, da li je i on znao da je Fatmir Limaj napustio zemlju i otišao na odmor?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Ne bih hteo da nagađam i da odgovaram umesto Fabia Linija, ali ću se osvrnuti na prethodno hapšenje trojice pripadnika OVK koje se dogodilo dan ranije. Mislim da je gospodin Fabio Mini morao da ima informaciju o tome, iako je to samo moja pretpostavka, jer ja o tome sa gospodinom Minijem nisam razgovarao. Ja sam hteo da zatražim od tog generala da omogući povratak gospodina Limaja, ali me je gospodin Steiner, Specijalni predstavnik pozvao na sastanak samo sa njim jer je rekao da je on odgovoran za mirovnu misiju na Kosovu/Kosovë i da će on ukoliko bude potrebno da pozove generala Fabia Minija. Tako da pretpostavljam da je on znao za to. Možda. Kao što sam rekao, to je samo moja pretpostavka. Možda i nije tačna.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A kada ste... primili telefonski poziv od Fatmir Limaja, da li vam je on rekao gde se tada nalazio? Ukoliko ne možete da se setite, samo recite?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Ne sećam se pojedinosti, ali su mi rekli da su u hotelu na jednom skijalištu. I ukoliko ne grešim, jer sam tada bio veoma zauzet, to je bilo u okolini Kranjske Gore, ali je to moglo da bude i na drugom mestu. Ne mogu da tvrdim, jer je od tada prošlo mnogo vremena pa sam možda zaboravio neke pojedinosti.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Sastanak koji ste imali sa gospodinom Steinerom, specijalnim predstavnikom Generalnog sekretara UN, gde se on održao?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Taj sastanak je bio u kancelariji Specijalnog predstavnika generalnog sekretara, o kome ću nadalje govoriti kao o SPGS. Prisutni smo bili: ja, bivši ministar Jakup Krasniqi i bivši savetnik Avdiu.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da li ste tokom tog sastanka rekli SPGS gde se nalazi Fatmir Limaj?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Da. Rekao sam mu da se Fatmir Limaj nalazi na skijanju, na odmoru u Sloveniji. Ali što se tiče tačne lokacije, nisam imao puno vremena da razgovaram o tome, jer ja jesam razgovarao sa gospodinom Steinerom, ali je moj prvi savetnik bio bliže upoznat sa tehničkim detaljima o kojima smo mi obavestili SPGS. Ali tokom tog razgovora, kao što sam ranije rekao, on je bio spreman da sam pođe i dovede gospodina Limaja sa ljubljanskog aerodroma na Kosovo/Kosovë kako bi se sreo sa svojom porodicom.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: I na kraju ovo: U vreme njegovog hapšenja, da li vam je bilo poznato da se Fatmir Limaj obratio građanima Kosova/Kosovë saopštenjem o okolnostima svoga hapšenja i o tome kako bi oni na to trebalo da gledaju?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Da. Kada smo ga kontaktirali i kada smo čuli da je Tužilac objavio optužnicu u Podgorici i da je on to saznao od reportera agencije *Reuters* i da je zatim kasnije tom novinaru dao izjavu kojom je gospodin Fatmir Limaj obavestio građane Kosova/Kosovë o svom hapšenju... prvo o svojoj spremnosti da se dobrovoljno preda a onda o hapšenju koje je usledilo. Pored te izjave, on je apelovao na građane Kosova/Kosovë da sačuvaju mir, da poštuju MKTJ, da je on nevin i da će svoju nevinost dokazati pred Sudom, kao i da je u interesu Kosova/Kosovë da se građani ponašaju odgovorno, da sačuvaju mir i da ne izazivaju nikakve neredne ili nasilje, već da poštuju sve akcije MKTJ, jer nijedan pojedinac nije važniji od budućnosti Kosovo/Kosovë. Više-manje to je bilo ono što je gospodin Fatmir Limaj rekao u svojoj izjavi. To je bila važna izjava koja je sprečila demonstracije, upotrebu nasilja i nestabilnost na Kosovu/Kosovë. Kao bivši premijer, ja i građani uopšte nismo bili spremni na takav razvoj događaja. Kada sam čuo apel gospodina Fatmira Limaja, kada ga je kasnije objavila Radio televizija Kosovo/Kosovë, to je imalo veoma pozitivno dejstvo na građane Kosova/Kosovë - da ostanu mirni i da prihvate ovaj bolan događaj na dostojanstven način.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da to sada zaokružimo. Mislim da je tačno da se kaže da su hapšenja tom prilikom bila prva hapšenja Albanaca od strane MKTJ?

SVEDOK REXHEPI – ODGOVOR: Ako mi dopustite časni Sude, hteo bih da vas obavestim da smo mi dobili informacije o hapšenju tri člana OVK, dvojice optuženih i greškom Agima Murtezija, ali je hapšenje Fatmira Limaja bilo prvo hapšenje jednog visokog političara. Situacija oko hapšenja je bila konfuzna. Mi nismo znali zbog čega su ova tri lica bila uhapšena, dok to nismo nešto kasnije saznali.

ADVOKAT MANSFIELD: Hvala. Časni Sude, gledam na vreme. U stvari, možda bi trebalo... ja više nemam pitanja.

SUDIJA PARKER: Hvala vam. Gospodine Guy-Smith?

ADVOKAT GUY-SMITH: Nemam pitanja.

SUDIJA PARKER: Gospodine Topolski? Gospodine Whiting?

TUŽILAC WHITING: Ni ja nemam pitanja. Hvala vam časni Sude.

SUDIJA PARKER: Gospodine, ja...

(albanski prevod na engleskom kanalu)

SUDIJA PARKER: Da li dobijate prevod? Izgleda da je došlo do mešanja kanala sa prevodom.

SVEDOK REXHEPI: Da.

SUDIJA PARKER: Hteo sam da kažem da izgleda da više nema pitanja u vezi vašeg svedočenja, i mi želimo da vam se zahvalimo na vašem dolasku i vašoj pomoći, i da vam kažemo da ste sada slobodni da se vratite na Kosovo/Kosovë. Hvala vam.

SVEDOK REXHEPI: Hvala vama.

SUDIJA PARKER: Sada ćemo da prekinemo sa radom i da nastavimo u 16.00 časova.

(svedok napušta sudnicu)

(pauza)

SUDIJA PARKER: Gospodine Mansfield?

ADVOKAT MANSFIELD: Da, hvala vam. Ja sam zatražio samo jedan trenutak da se obratim časnom Sudu u vezi sa jednom veoma posebnom temom koja je juče pokrenuta. Bojim se da je reč o veoma osetljivoj temi obelodanjivanja. Znam da je Tužilaštvo dostavilo odgovor na naš podnesak u vezi sa obelodanjivanjem oslobađajućeg materijala. Ovo je pitanje koje je po mom mišljenju od suštinskog značaja. Poštujem to što ćete u bliskoj budućnosti doneti odluku u vezi sa tim podneskom i odgovorom. To je u stvari samo dodatak tom podnesku koji pokreće i jednu dodatnu dimenziju. Ako bi mogla da vam se dostavi izjava... napravili smo kopije, pripadnika Britanskih oružanih snaga koji se zove Christopher Clark. Ta bi izjava u ovom trenutku trebalo da se nalazi ispred svakog od vas.

SUDIJA PARKER: Da, imamo je.

ADVOKAT MANSFIELD: Videćete da je ta izjava uzimana više puta tokom 2001. godine, i prema tome ona od tada postoji i Tužilaštvo zna za nju. I vidimo po broju stranica da je to veoma detaljna izjava. Videćete ako samo pogledate prvu stranicu da se radi o veoma iskusnom pripadniku Britanskih oružanih snaga i da je obavljao različite zadatke za koje je bio kvalifikovan tokom 16 godina službe u Britanskoj vojsci. I videćete na toj stranici da je on prebačen u sastav KVM, Kosovske Verifikacione Misije u oktobru mesecu 1998. godine. Ostatak izjave se bavi njegovim saznanjima i kontaktima u određenoj meri sa srpskim režimom, on to pominje na trećoj stranici, ali takođe i posebno sa OVK, u toj meri da su pripadnici njegovog tima bili praktično određeni da žive sa pripadnicima OVK kako bi obavili svoje zadatke. Dakle, radi se o izjavi u kojoj stoje poverljive informacije i mišljenja o OVK tokom 1998. godine. Bez zalaženja u detalje, mi tvrdimo da je ova izjava očigledno relevantna od samog početka ovog procesa. Mi smo za nju prvi put saznali juče popodne i bilo nam je odmah jasno da je reč o relevantnoj izjavi. Možda sada ne bi trebalo da govorim o tome zbog čega je relevantna, ali postoje dva aspekta zbog kojih ona to jeste. Jedna je u vezi sa opštim konstatacijama na koje smo mi ukazali u našem pretpretresnom podnesku i koje se tiču oružanog sukoba i aspekta nadležnosti u ovom postupku. Ali ova izjava je takođe relevantna i zbog potencijalne odgovornosti, svakako kada je reč o mom branjeniku u odnosu na komandnu strukturu koja je postojala u OVK, pa prema tome i njegova odgovornost za navedena krivična dela za koja se tereti u optužnici. Prema tome, samo zbog ove dve stvari, ova izjava je trebalo da bude obelodanjena bez obzira na to da li je Tužilaštvo imalo nameru da se na nju oslanja ili ne. Nama nije sasvim jasno zašto ta izjava nije obelodanjena ranije kada je prvi put bila uočena, jer čak i da je u tom prvom trenutku smatrana kao nešto što je relevantno na primer u odnosu na pitanje oružanog sukoba koji će se pojaviti ili se neće pojaviti - jer u to vreme još nije bio podnet pretpretresni podnesak - moralo je da bude očito da je treba obelodaniti tokom postupka, čak iako to nije bilo jasno u početnoj fazi. Ali u svakom slučaju, do sada po pitanju komandne strukture i odgovornosti koja je iz nje proizlazila, moralo je da bude jasno da je ta izjava od velikog značaja od samog početka. I ova izjava u stvari pokazuje da su postojale tri ključne osobe u OVK, a jedna od njih je naš sledeći svedok. Ostalu dvojicu - jednog ste čuli ove nedelje, a trećeg ste čuli tokom izvođenja predmeta Tužilaštva. Za ovu trojicu se navodi da su osobe bez kojih nijedna odluka ili operacija nije mogla da se preduzme. Dakle, od samog početka nije moglo da bude bilo kakve sumnje da se radi o relevantnoj izjavi. Sada, ili je sistem obelodanjivanja ozbiljno manjkav pa se ovo pojavljuje u veoma kasnoj fazi... i ako mogu da kažem, samo ako mogu da napravim digresiju u ovoj fazi kako bih pokazao časnom Sudu zbog čega ja to sada pokrećem. Mi se bližimo kraju u predmetu Limaj, i biće vam drago da čujete da će to biti već tokom ove sedmice. Mi smo značajno smanjili broj svedoka koje smo planirali da pozovemo, uz obaveštenje i podnesak Tužilaštvu. Ostala su nam samo još dva svedoka ovde da se pojave: jedan je tu i spreman je da svedoči danas popodne, a drugog svedoka smo prebacili sa sledeće na ovu nedelju, ali najbrže što može da se pojavi jeste petak. I on je, ako mogu tako da kažem – *karakterni svedok* i biće veoma kratak. I to neće ni na koji način poremetiti raspored za petak. Dakle, ja ovo radije iznosim pre nego što se dođe do kraja izvođenja naših dokaza - da je sistem obelodanjivanja ovde ozbiljno narušen, što može da dovede do pomisli da je ogromna količina materijala zaboravljena ili se previdela ili se smatralo da nije relevantna, ali ništa od toga nije moglo da se primeni na ovu izjavu. Čak iako je došlo do previda pre početka izvođenja predmeta, kada je podnet pretpretresni podnesak, sistem je morao da ima mogućnost da pregleda... to se u drugim pravnim sistemima naziva *razvojni pregled* – da se razmatra materijal kako se i predmet razvija. A ovde to nije bio slučaj, jer da jeste, onda bi on bio obelodanjen pre... dakle, pre Božića prošle godine [2004. godine], i onda bi svakako izjava bila nama na raspolaganju u vreme mog unakrsnog ispitivanja Croslanda, i kada je gospodin Harvey unakrsno ispitivao gospodina Cooa, a naravno i za brifing i eventualno

svedočenje svedoka Odbrane gospodina Churchera, koji bi onda bio pitan s tim u vezi. I ako bi on imao dodatna zapažanja, mi bismo mogli da zatražimo možda dozvolu za dodatnu njegovu izjavu. Dakle, ovo je potpuno izvan redosleda. I ja ovo sada ne govorim nadam se samo da bi izneo fer i razumnu kritiku, već zbog toga što smo zabrinuti za ubuduće. Mi ne želimo situaciju u kojoj nam je ostala jedna ili dve nedelje do kraja izvođenja dokaza Odbrane, i da dobijemo još materijala. Setićete se da smo pri samom kraju izvođenja dokaza Tužilaštva dobili izjavu gospodina Thačija. I u toj fazi nam je rečeno da je to jednostavno bio previd, a to je bez sumnje i bilo tako jer je podnesak u vezi s tim već bio dostavljen. Međutim, to pokazuje po mom shvatanju, da je to nešto trulo... "nešto trulo u državi Danskoj", ali ja oklevam sa citiranjem Shakespearea. Ali u stvari je ovde nešto ozbiljno pogrešno u ovoj "državi" - a to je "država Tužilaštva". Mi u ovoj fazi tražimo ne samo mere iz našeg podneska, već da odmah neko iz tima Tužilaštva detaljno i na primeren način ponovo izvrši pregled materijala u slučaju da još ima takvog materijala koji bi trebalo da bude obelodanjen. I kao što sam rekao, u ovom trenutku to još uvek može da se uradi, a u stvari, da bi bili pošteno prema ovim branjenicima, ovaj materijal je trebalo da nam bude predočen od samog početka. Nadam se da sam to jasno izneo, jer je ono što mi tražimo - hitno pregledanje materijala. I mi kažemo da ovo nije samo nesrećna okolnost nego je i nepošteno da se to pojavljuje u ovom trenutku. Ali i pored ostalih stvari u ovom predmetu, mi smo spremni, kao što smo i bili, da to prihvatimo i nastavimo dalje, i mi ćemo to i učiniti. Ali kao što možete da pretpostavite, mi smo zaista zabrinuti oko toga - šta bi još moglo da se nalazi iza istih vrata Tužilaštva.

SUDIJA PARKER: Opet vrata. Da li sam razumeo da vi ništa određeno ne tražite što se tiče te izjave ili tog svedoka?

ADVOKAT MANSFIELD: Trebalo je da dodam... časni Sud je sasvim u pravu. U stvari, Tužilaštvo je bilo dovoljno ljubazno da ukaže... jer mi očigledno želimo da ga pozovemo ukoliko on može da se nađe. Oni su spremni da dozvole da se taj dokument uvrsti po *Pravilu 92 bis*. Tako da ću ja zatražiti da se ta izjava uvede po odgovarajućim pravilima. Dakle, to je sada naša pozicija... to je materijal koji ćete u svakom slučaju videti.

SUDIJA PARKER: U redu.

ADVOKAT TOPOLSKI: Časni Sude, mogu li samo da podržim izneti stav gospodina Mansfielda i da jasno kažem da pored onoga što je zatražio vezano za izjavu gospodina Clarka ja ne tražim presudu, već želim da tome dodam nešto vezano za dva aspekta. Prvo, da potvrdim napredovanje u izvođenju dokaza. Koliko sam razumeo uvažene kolege gospodina Guy-Smitha i gospodina Harveya, oni predviđaju da će završiti sa predmetom gospodina Balae sledeće nedelje. Može da se očekuje da izvođenje dokaza mog tima počne krajem sledeće nedelje. I gledajući u vremenski raspored i razgovarajući o tome sa mojim timom kao i sa mojim klijentom, to nije predmet koji će trajati ni približno onoliko koliko je predviđeno do završne reči Tužilaštva ili do naše završne reči, dok predmet gospodina Mansfielda je u toku. Prema tome, ova pitanja su hitna. Mi smo sastavili podnesak koji će gospodin Whiting i njegov tim dobiti noćas, a to je pismo u ime našeg klijenta u kome se zahteva da se obelodane svi materijali koje Tužilaštvo ima u posedu a koje bi se koristili ili bi mogli da se upotrebe u unakrsnom ispitivanju svedoka Odbrane koji će biti pozvani u predmetu Musliu. Mogu li još da podržim ono što je izneo gospodin Mansfield u podnesku od maja meseca u vezi sa Međunarodnim krivičnim dokazima u paragrafu 5.25, stranica broj 151. Izvinjavam se što vreme nije omogućilo da napravimo kopije, jer nisam znao sve do samog ulaska u sudnicu da će gospodin Mansfield o ovome sada da govori. Ali tu se jednostavno kaže: "Tužilaštvo ne

može da zadržava dokaze koji se odnose na suštinu predmeta kako bi taktiziralo i koristilo ih prilikom unakrsnog ispitivanja optuženih." A tome bih uz dužno poštovanje dodao "i/ili bilo kog svedoka koga pozove optuženi". To je istaknuto u *Predmetu Krstić* kada je Tužilaštvo predočilo generalu Krstiću jedan presretnuti razgovor njega i jednog bosanskog Srbina tokom kog je optuženi koristio pogrđni termin za bosanske Muslimane i navodno je rekao: "Sve ih pobite." Pretresno veće je smatralo da se radi o taktičkoj odluci Tužilaštva da koristi ovaj presretnuti razgovor u unakrsnom ispitivanju a ne u glavnom ispitivanju da bi se postigao "eksplozivni efekat", a pošto se radilo u suštinskom delu izvođenja predmeta Tužilaštva, a reč je o izvođenju dokaza o genocidu, to nije bilo prihvaćeno tokom pobijanja dokaza. Ja sam ovde zastao kako bi razmotrili i situaciju tokom unakrsnog ispitivanja gospodina Selimija kada je takođe bilo "eksplozivnih efekata" kao i to da li bi bilo odgovarajuće da smo o posedovanju tog materijala u rukama Tužilaštva u najmanju ruku trebali da budemo prethodno obavješteni i da je to trebalo da bude obelodanjeno. Ja sam razumeo da to nije bio slučaj. Tako da časni Sude u vezi s tim iz navedenih razloga ja podržavam i donekle razvijam ono o čemu je moj uvaženi kolega upravo govorio.

SUDIJA PARKER: Hvala vam. Gospodine... oh gospodine Guy-Smith, čekali ste sa vašim izlaganjem do sada, zar ne?

ADVOKAT GUY-SMITH: Ja se pridružujem napomenama svojih kolega. Ja sam samo zabrinut zbog faze u kojoj se mi sa ovim sada nalazimo. Verujem, i koristim tu reč kao nadu, da te informacije koje se u ovom trenutku nalaze u posedu Tužilaštva, da ukoliko žele da koriste takve informacije u toku unakrsnog ispitivanja bilo kog svedoka u predmetu gospodina Balae, da nas onda obaveste o takvim materijalima na način kako je to upravo pokrenuo gospodin Topolski. Ja pored toga tražim i pravni lek za ono što je ovde sada izneto. Pravni lek bi bio da neko iz kancelarije Tužilaštva pažljivo pregleda materijal i bude vrlo, vrlo, vrlo siguran da smo dobili sve što bi trebalo da dobijemo. I mislim da to ne treba da se smatra kaznom, već obavezom prema optuženima kada su u pitanju ovakve vrste informacija i to u svakom postupku, a posebno u postupku kao što je ovaj.

SUDIJA PARKER: Hvala vam. Gospodine Whiting?

TUŽILAC WHITING: Časni Sude, kada je reč o izjavi, ja se u potpunosti ne slažem sa opisom gospodina Mansfielda o relevantnosti ove izjave. Međutim, kada to kažem, ja ni na koji način ne osporavam da je ta izjava trebalo da bude obelodanjena. Ona nije obelodanjena i sa strane Tužilaštva ja preuzimam odgovornost za to. Došlo je do previda, ali čak i u vezi sa svim drugim pitanjima koja su pokrenuta u podnesku koji je Odbrana podnela prošle nedelje i na koji smo mi danas odgovorili, smatram da to ne zahteva ovakvu vrstu pravnog leka kakav traži Odbrana. Jer u ovom konkretnom slučaju, mi smo se složili o onome što mislim da je adekvatan pravni lek – a to je da se ova izjava uvrsti po *Pravilu 92 bis*. I mi smo već počeli sa lociranjem te osobe kako bi mogao da se ostvari postupak po *Pravilu 92 bis*. Ukoliko se traže drugi pravni lekovi kao što je ponovo pozivanje svedoka ili u vezi sa daljim podnescima na koje se aludiralo, ja sam siguran da je i to nešto što bi moglo da se uradi i Tužilaštvo je na to spremno, u zavisnosti od detalja. Neću da se bavim detaljnim odgovorom koji smo mi danas pismeno podneli, ali stav je Tužilaštva da je ono obavestilo Odbranu o vrlo detaljnom i sveobuhvatnom procesu pregleda materijala tokom koga su pronađene na hiljade stranica materijala koje su obelodanjene Odbrani. Bilo je nekoliko situacija, i ja naglašavam nekoliko situacija kada taj proces nije funkcionisao. To se dešava. U predmetu ovakvih razmera, sa ovakvim

obimom dokumenata u posedu Tužilaštva i razvojem pitanja do kojih je došlo u toku suđenja, takve stvari se dešavaju. To je za žaljenje, ali to se dešava. Ipak podvlačim da je svaki put kada se to dogodilo pronađen i pravni lek za to, uključujući i ovaj poslednji put. A ovih nekoliko slučajeva do kojih je došlo, ja tvrdim da je to s obzirom na okolnosti prilično dobar rezultat. I ovih nekoliko propusta ne opravdava takav ogroman pravni lek kakav zahteva Odbrana, jer bi to zahtevalo, iskreno govoreći i da suđenje stane na određeno vreme, ukoliko bi Tužilaštvo moralo ponovo da pregleda sav materijal koji je u njegovom posedu. Ali tim pitanjima smo se potpunije pozabavili u odgovoru Tužilaštva. Kada je reč o drugom pitanju koje je pokrenuo gospodin Topolski a pridružio mu se zastupnik gospodina Balae, ja nisam dobio to pismo, nemam spreman odgovor Tužilaštva na taj zahtev. Međutim, ja znam da je u predmetu na koji se pozvao gospodin Topolski, na *Predmet Krstić*, u vezi sa snimkom u kome stoji "Sve ih pobite.", da to nije nešto što je primenljivo na ovaj predmet. Jer ono što je pomenuo gospodin Topolski u tom predmetu, kako sam ja razumeo, a možda i grešim, ali pitanje je bilo da li se audio snimak može uvesti kao dokaz, a ne da li se može koristiti prilikom unakrsnog ispitivanja. Drugo pitanje u vezi sa tim audio snimkom jeste da je tu reč o potpuno drugoj kategoriji, jer je u pitanju snimak optuženog, što je potpuno druga kategorija u odnosu na dokumente o kojima mi sada govorimo a koji se tiču svedoka Odbrane. Mislim da je Pretresno veće u vezi s tim bilo sasvim jasno kakva su pravila, i ja sam danas u skladu s tim obelodanio gospodinu Mansfieldu dva dokumenta koja ću možda da koristim tokom mog unakrsnog ispitivanja sledećeg svedoka koji će svedočiti. Jedan od tih dokumenata je već bio obelodanjen Odbrani u okviru uobičajene procedure obelodanjivanja. Obelodanio sam i prevod. Ovaj drugi dokument nije direktno relevantan za ovaj predmet. Tiče se drugog vremenskog perioda, ali bi mogao da bude upotrebljen tokom unakrsnog ispitivanja. I to sam takođe obelodanio. Dakle, to su bili... to je sve što sam imao da kažem.

SUDIJA PARKER: Pre nego što sednete gospodine Whiting, molim vas da nam malo objasnite kako se ovaj dokument pojavio. Shvatio sam da ste prihvatili da je to bilo u posedu kancelarije Tužilaštva od 2001. godine?

TUŽILAC WHITING: Tačno je časni Sude. On je iskrsnuo tek nedavno, u stvari tokom mog pregleda... izazvao mi je pažnju jer je pronađen tokom ISU pretrage, ISU - Jedinica za prikupljanje informacija. To je kompletnije objašnjeno u našem odgovoru za ovog sledećeg svedoka, i taj se dokument pojavio jer se sledeći svedok pominje u tom dokumentu. To je trebalo ranije da se pronađe, ali postoje i druga imena koja bi trebalo da se pronađu. Ne mogu da kažem zbog čega nisu. Tako je to nedavno došlo pod moju pažnju. Ja sam tu izjavu video i ranije, ali sam to davno pročitao, čak i pre nego što je podignuta optužnica ili na samom početku, i jednostavno sam na nju zaboravio. Međutim, kada je ovo pitanje oko izjave pokrenuto i postalo pitanje u ovom predmetu, a to se dogodilo kada je Odbrana podnela pretpretresni podnesak, u to vreme, to je... ta izjava mi svakako nije bila na pameti. Na nju nisam ni pomišljao. Tek sam je primetio pre neki dan... mislim čak juče ili prekuče i ja sam odmah čim sam ugledao tu izjavu obelodanio je Odbrani.

SUDIJA PARKER: Da li sam dobro razumeo da vi istražujete ili ste izvršili svoju pretragu baze podataka na osnovu svih imena, ne samo vaših svedoka već i potencijalnih svedoka Odbrane u ovom predmetu kroz sistem koji vam je na raspolaganju?

TUŽILAC WHITING: Kada smo dobili imena potencijalnih svedoka Odbrane, mi... kao što Pretresno veće zna, bilo je otpilike 60 imena. Nije isplativo istraživati 60 imena po

sistemu ISU. Tako da smo doneli odluku da to radimo po fazama, što smo i činili kada bi saznali da će određeni svedok Odbrane biti pozvan da dođe, mi bi tada izvršili pretragu tog imena u dokumentima. Naravno da je za pretraživanje potrebno određeno vreme kao i za pregled pretraženog. S obzirom na predmet i vreme događaja, dešavalo se da su neki pregledi pretraživanja te baze podataka se dogodili nekoliko dana ili u nekim slučajevima u samo jutro pred početak svedočenja određenog svedoka. I kako bih sada potpuno jasno odgovorio na pitanje časnog Suda, mi smo izvršili pretraživanje za neke od svedoka, ali ne i za sve svedoke Odbrane. Mi jesmo neka pretraživanja pregledali ali ne za sve svedoke Odbrane.

SUDIJA PARKER: Dakle, postoji mogućnost da čak i u tom pregledanom materijalu Tužilaštva bi mogao da se otkrije neki dodatni dokumenti ili dokumenti?

TUŽILAC WHITING: To ne bi trebalo da bude slučaj, ali sve je moguće, jer svakako da bi ti dokumenti trebalo da budu otkriveni tokom drugih pregleda, drugih načina pretraživanja koja su završena ili tokom pregleda koji su izvršeni. Ti procesi pretraživanja se preklapaju. Tako da se neki dokumenti pojavljuju mnogo puta tokom pregleda, ali je moguće da u tome dođe i do previda nekog dokumenta. Dakle, nije izvesno da će se tako nešto i dogoditi, ali je i moguće da se dogodi.

SUDIJA PARKER: Vi dakle vršite istraživanja po imenima. Da li vršite pretragu i na nekoj drugoj osnovi, po drugom subjektu?

TUŽILAC WHITING: Ponavljam, ovo je u više detalja izneto u našem odgovoru koji smo danas dostavili, i mi smo pretraživali i po imenima i po nekim nazivima mesta koja su od važnosti. Na primer Lapušnik/Llapushnik – po tom kriterijumu smo odavno izvršili pretraživanje. Trebalo bi da se kaže da... da je spisak svih kriterijuma pretraživanja, sva pretraživanja koja smo radili, taj spisak je veoma rano dostavljen Odbrani, možda i... u julu mesecu 2003. godine. I tada smo pozvali Odbranu da nam dostave neka dodatna imena za pretragu za koja oni smatraju da je potrebno. Nijedno nam nisu dostavili. A što se tiče praktične strane, pretražena imena su uglavnom ili imena svedoka ili svakako optuženih. To je vrsta pretraživanja gde smo već izvršili pregled svih tih dokumenata.

SUDIJA PARKER: Da li imate mogućnost da tu bazu podataka pretražujete po određenim temama?

TUŽILAC WHITING: Ako na primer uzmete reč za pretragu "Glavni štab", problem je taj što ćete dobiti otprilike dva miliona dokumenata, jer je problem što se termin "Glavni štab" pojavljuje u toliko različitih konteksta. Da bi se izvršilo pretraživanje po temi, to onda mora da bude veoma usko definisano kako bi dobili razuman broj dokumenata koji bi onda mogli da se pregledaju. Svakako, ja nisam o svemu tome razmislio, ali je moguće da postoje neke teme koje bi mogle da se pretraže na koristan način, i to je sigurno nešto što bi moglo da se uradi.

SUDIJA PARKER: Izgleda da će doći do značajnog smanjenja broja svedoka Odbrane koji će biti pozvani. I ukoliko dobijete njihova imena, da li je moguće da u sledećih nekoliko dana za ta imena ponovo izvršite pretraživanje baze podataka i pregled tih informacija?

TUŽILAC WHITING: Pa, odgovor je da, ali je problem sa detaljima. Na primer, ukoliko imamo... danas je sreda. Ukoliko danas dobijemo spisak svedoka, mi bismo to mogli odmah da predamo na pretraživanje, i pretpostavljam da bi to bilo gotovo sutra prepodne. Gospodin Black je kod nas ekspert za ta pitanja. Potrebno je dan ili dva da se završe sva ta pretraživanja i da izađemo sa njima. Materijal sa kojim bi se vratili mogao bi da bude manji od jednog centimetra, pa sve do pregršt dokumenata u nekoliko registratora. To ... to može biti pregledano relativno brzo. Naravno, mi smo vezano za svedoke u predmetu Musliu izvršili već neka istraživanja... kada smo dobili imena svedoka - po kriterijumu alibija, mi smo odmah uradili pretraživanja. Tako da je moguće da smo pretražili neke od njih ili možda čak i sve njih. Ali zbog toga ja kažem da je problem u detaljima. Svakako da je to izvodljivo, ali zahteva manje ili više vremena u zavisnosti od toga kada ćemo dobiti spisak i koliko će biti svedoka na tom spisku.

SUDIJA PARKER: A sada o drugoj temi gospodine Whiting. Vi ste rekli da ste gospodinu Mansfieldu dostavili danas dokumente koje ćete vi koristiti tokom vašeg unakrsnog ispitivanja njegovog sledećeg svedoka, ako sam vas dobro razumeo?

TUŽILAC WHITING: Da ću možda izneti pred sledećeg svedoka, tačno.

SUDIJA PARKER: Da.

TUŽILAC WHITING: Da časni Sude.

SUDIJA PARKER: Da li je to pravac u kom ćete vi postupati nadalje kada je reč o svim svedocima svih optuženih?

TUŽILAC WHITING: Pa, držaćemo se preporuke Tužilaštva... Suda koje nam je dato po ovom pitanju, a ne mogu da se setim da li je to bilo juče ili prekjuče, da ukoliko je nešto već obelodanjeno da onda ne postoji potreba da se Tužilaštvo optereti i sa tim dokumentom. Razlog zbog čega sam ove dokumente danas predočio jeste, pod jedan, s obzirom na prvi dokument koji je već obelodanjen – to je bio samo prevod, a ja sam smatrao da je pošteno da i oni imaju prevod koji mi imamo. To je uvek bila naša praksa kada prevedemo neki dokument, da ga prosledimo. A drugo – drugi dokument koliko ja znam nije bio obelodanjen. Iskreno govoreći, nisam to čak ni proveravao jer prosto ne mogu da zamislim da je to obelodanjeno. Nisam video nijedan razlog zbog čega bi to trebalo da bude obelodanjeno. Tako da mi se sada čini da je odgovarajuće da se to obelodani.

SUDIJA THELIN: Gospodine Whiting, bez zalaženja u vaš odgovor koji smo upravo dobili, slušao sam pažljivo obe strane. Ali ono što mi nije jasno... možda je to jasno drugima... kakva je razlika između sistema ISU, i onog koji je generalno dostupan ne samo zastupnicima nego i svim ostalima - elektronskog sistema koji ste pomenuli pod skraćenicom EDS, a to je Elektronski sistem obelodanjivanja. Pretpostavljam da vi niste mislili na činjenicu da ukoliko bi se zastupnik lišio te mogućnosti da bi to onda Tužilaštvo oslobodilo obaveze obelodanjivanja? To je prvo pitanje. Da li ste vi to rekli?

TUŽILAC WHITING: Ne, ne, ne.

SUDIJA THELIN: U redu. Da pređemo onda na drugo pitanje. Koja je razlika između pretraživanja u ISU i EDS sistemu?

TUŽILAC WHITING: Razlika je u tome što po sistemu ISU se vrši pretraga svih kolekcija dokumenata koje se nalaze u posedu Tužilaštva. EDS je podgrupa te grupe. EDS ima... EDS ima dva... da pređem na detalje, EDS se sastoji od dva različita dela: postoji opšta kolekcija, a drugi deo se odnosi posebno na određeni predmet. Opšta kolekcija dokumenata bukvalno sadrži milione stranica dokumenata koji su uglavnom obelodanjeni, gde nema brige oko bezbednosti, nema ograničenja, i oni svi mogu bilo kome biti obelodanjeni. Njih mogu da pretražuju svi zastupnici Odbrane bilo kog tima i oni se pretražuju putem unosa imena. Dokumenti u EDS-u koji se odnose na konkretan predmet su jedino dostupni zastupnicima Odbrane za taj predmet, i tu se nalaze dokumenta koja sadrže... koja se samo odnose na taj predmet. Ono što se u njima nalazi mi smo obelodanili. Ta predmetna dokumenta se stavljaju na kompakt disk i onda se stavljaju na EDS, kako bi druga strana mogla da ih pretražuje. Ta dva EDS dela zajedno međutim čine podgrupu, veliku podgrupu dokumenata, ali ipak samo podgrupu onog što pretražuje ISU.

SUDIJA THELIN: Hvala vam što ste to objasnili. Hvala vam.

SUDIJA PARKER: Da li imate još nešto gospodine Mansfield?

ADVOKAT MANSFIELD: Da, ako mogu. Mislim da ono što je rečeno danas popodne pokreće jedno veoma ozbiljno pitanje i to ne samo za ovaj predmet na ovom Sudu, već za sve predmete koji se trenutno vode pred ovim Sudom. Možda sam ja staromodan, ali elektronski sistem obelodanjivanja je očigledno neuspešan. Ono što je zanimljivo je da, upotrebiću jednu staromodnu reč koja nije kompjuterima naklonjena – šta je "okidač" da bi se došlo do informacija koje su potrebne? Ideja da je ovaj dokument pronađen u ovoj kasnoj fazi pretragom po imenu je glupost. Naravno da se tu nalaze imena, i ako pretraga imena bilo šta znači, ova je izjava trebalo da se pojavi... ne želim da preterujem, ali već u mnogim prilikama ranije, obzirom na sva imena koja se nalaze u njoj. Jedan od njih je svakako Jakup Krasniqi, koji je svedočio pre mnogo nedelja. Ali naravno, u jednom razumnom sistemu obelodanjivanja u prethodnim vremenima kada smo radili sa karticama i papirima, vi ste tada imali teme. Na primer... ja ne znam da li teme postoje i u elektronskom sistemu. Dakle, drugi način da se tome pristupi je da se ne traže imena, već da se potraži reč "OVK", "zona" ili reč "Paštrik/Pashtrik" ili "oružje". A o svemu tome je detaljno razgovarano. Najočigledniji termin jeste "oružani sukob". Ukoliko nešto nije zavedeno pod termin "oružani sukob" onda bi trebalo postaviti pitanje zbog čega to nije zavedeno pod "oružani sukob" od samog početka. Ne želim da sada isuviše zalazim u problematiku, ali mislim da časni Sud shvata u kom pravcu ovo iznosim. Radi se svakako o sistemu kojim upravljaju ljudi i funkcionisanje tog sistema zavisi od kvaliteta ljudi. Zavisi od kvaliteta informacija koje su stavljene u sistem na početku i kako su zavedene da bi se pronašle. Mi svakako kažemo da je kako navodi Tužilaštvo ispunilo svoje obaveze u sistemu EDS, jer sve je to... upotrebiću jedan pežorativni izraz, oni nisu to tako rekli – "ubacili" su to u opštu kolekciju. Tačno se to dogodilo sa dokumentom Selimija. Mi nismo imali pojma da se to tamo nalazilo niti da bi to moglo tamo da se nalazi, a put kojim se dolazi do te opšte kolekcije od milion dokumenata je veoma komplikovan i zahteva vreme čak i kada znate način na koji da dođete do tog dokumenta. Prema tome, da li elektronski sistem na zadovoljavajući način rešava obavezu Tužilaštva o obelodanjivanju, mi kažemo da to nije tako. Jer mi kao Odbrana ne možemo ogroman broj dokumenata da pronađemo ukoliko nam se na njih ne skrene pažnja. Ono što je rađeno u drugim jurisdikcijama jeste da je tužilac dostavio listu svih relevantnih dokumenata za određeni predmet - branjeniku - sva dokumenta na koja će se pozivati i na koja se neće

pozivati, tako da ukoliko vam zatreba neki od njih, vi onda znate kako do njega da dođete i gde se on nalazi. Mi smo veoma daleko od toga. Mi se sada nalazimo u situaciji koja bi mogla da se nazove "univerzalni kompjuterizovani etar" u kome okolo pliva ogroman broj materijala i mi očekujemo da postoji neka vrsta elektronske antene putem koje bi mi to pronašli. Mislim da shvatate da to nije zadovoljavajuće i mi tvrdimo posebno kada je reč o ovoj konkretnoj izjavi da je ona morala biti do sada mnogo puta otkrivena a ne tek prošle nedelje, i to pokazuje gde leži problem, u ovom predmetu kao i u mnogim drugim predmetima, jer verujem da je to tekući problem u svim Sudovima. Moguće je da je potrebno vreme kako bi se to popravilo. Ono što bi časni Sud trebalo da razmotri jeste da li treba nastaviti sa radom obzirom na rizik koji ovaj sistem bez adekvatne pretrage predstavlja ili bi trebalo preduzeti neke mere, jer postoji i mogućnost od mnogo većeg rizika, ukoliko se kasnije pronađu određeni materijali, a to niko od nas ne želi da se dogodi - a to je rizik od novog suđenja. Mi kažemo da je sada trenutak da se deluje, bez obzira na cenu koja je potrebna da bi se sistem doveo u red na dobrobit svi procesa koji su ovde u toku, kako bismo bili sigurni da Tužilaštvo precizno zna koje dokumente ima za određeni predmet. Ja tvrdim da je sadašnji sistem potpuno proizvoljan i arbitraran i pravo je pitanje sreće da li ćemo dobiti odgovarajuće materijale u pravo vreme. Mogu li sada još nešto da dodam... nisam to planirao, da ne bih skretao pažnju sa ovog pitanja. Ali pošto je i to pitanje pokrenuto, a radi se o dokumentima koji su obelodanjeni svedoku za razliku od slučaja kada branjenik svedoči i kada osporava dokumente koje Tužilaštvo želi da uvrsti u predmet. Ja prihvatam da mi je moj uvaženi kolega danas dostavio neka dokumenta u vezi sledećeg svedoka, i mi smo zbog toga zahvalni i ja nemam na to zamerke. Ali plašim se da imam zamerke na dokumenta koja su korišćena tokom unakrsnog ispitivanja gospodina Selimija. U stvari, i ja to nisam ni krio... to je unakrsno ispitivanje bilo u vezi sa materijalima potpuno neprimereno. Nije trebalo da mu se postavi pitanje da li je on mahao pištoljem pred Britanskim trupama, jer se ne vidi osnov za to. I možda ćete se setiti da sam rekao da bih bio zahvalan ukoliko postoji izveštaj KFOR-a o tome. A do sada takav izveštaj ne postoji. Osnova za to pitanje dolazi iz srpskog pisma u kome stoje i neke veoma uvredljive beleške... čemu se mnogi ne bi iznenadili... o OVK i njenim članovima ili o njenim bivšim članovima, tako da je krajnje sumnjivo poreklo tog materijala koje je korišćeno tokom unakrsnog ispitivanja Tužilaštva. A isti taj izveštaj navodi da je KFOR negirao izveštaje da je gospodin Selimi bio uhapšen. Mi kažemo sada da je to ozbiljna stvar. Koji bi zastupnik mogao pred svedoka da stavi ovakvu vrstu materijala koji dolazi iz takvog izvora sa ovakvim ogradama? Još samo jedan dokument dolazi iz *Milwaukee Journala* ili *Sentinela* koji je verovatno na osnovu datuma - to preneo iz srpskih vesti. Tako da u praksi Tužilaštvo nema nikakvu zvaničnu informaciju o tome kada je izneta takva optužba u vezi sa ovim svedokom i mi smatramo da je to nedopustivo ukoliko žele to da iznesu, iako to meni ne moraju unapred da obelodane – to je drugo pitanje – već smo se toga dotakli, neću dalje o tome. Međutim, ono što ja tvrdim jeste da pre nego što se svedoku predoči neki materijal, da se mora biti siguran u pouzdanost osnove, a ne da se samo nešto predoči svedoku kako bi se videlo kako svedok na to reaguje, jer ovde je kao što znamo, svedok na kraju rekao da se nešto slično ovome dogodilo, da bi on bio mrtav. Tako da je to bila od početka potpuna glupost. Tako da moram da kažem da je potrebna znatno pažljivija analiza onoga što se poseduje kao i pouzdanosi onoga što se koristi tokom unakrsnog ispitivanja.

SUDIJA PARKER: Hvala vam gospodine Mansfield. Vi shvatate gospodine Mansfield da u odnosu na ovo poslednje što ste rekli o iznošenju materijala pred svedoka - koji nije prihvaćen, da se on nigde neće svrstati u smislu njegove težine ili daljeg korišćenja?

ADVOKAT MANSFIELD: Da.

SUDIJA PARKER: Nas troje (*Pretno veće*) nismo porota.

ADVOKAT MANSFIELD: Ne, ne. Cenim to.

SUDIJA PARKER: Da.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA PARKER: Gospodine Mansfield, da li su postojale neke sugestije za neka šira pretraživanja u korist vašeg klijenta kada je Tužilaštvo saopštilo da će to pretraživanje ubuduće da se odvija elektronskim putem, a to je bilo kako smo razumeli u julu mesecu 2003. godine - pre početka suđenja?

ADVOKAT MANSFIELD: Mogu li samo jedan trenutak?

SUDIJA PARKER: I ostali zastupnici mogu da se pripreme za slično pitanje.

(zastupnik Odbrane se savetuje)

ADVOKAT MANSFIELD: Dakle časni Sude, kratak odgovor je ne, a razlog je što su oni tada trebali da nam obelodane sve potrebne materijale, a naša je poenta u tome da sistem to ne čini.

SUDIJA PARKER: Da li imate šta da dodate gospodine Guy-Smith?

ADVOKAT GUY-SMITH: Pre mog rada u ovom predmetu, mislim da je odgovor ne, a posle toga, postojali su konkretni zahtevi za informacijama i to u konkretnim oblastima ali ne u smislu nekih širih pretraživanja. Ali sam se prisetio nečega što je pokrenuo sudija Thelin, a to je da smo svi pre početka ovog suđenja prošli kroz obuku za korišćenje sistema EDS, na kojima sam prisustvovao, i neke sam stvari tamo i naučio. Uprkos frustraciji što se radi o elektronskom sistemu, i ja sam određeno vreme proveo za kompjuterom. Mi ne koristimo paralelni sistem, mi ne koristimo isti sistem obzirom na informacije koje oni sadrže. I nama je tokom te obuke rečeno da je za dobijanje pohranjenih informacija iz tog sistema, čak i ako pretpostavimo da su sve ostale stvari jednake, uspešnost otprilike 70 posto, bez obzira na koji se način vrši pretraživanje. Puno sati sam proveo i bio kreativan koliko god sam mogao kako bih dobio informacije iz tog sistema. To je u stvari sistem... ide, ide pa stane. Ima tu mnogo, mnogo poteškoća, i jedna od stvari koju je gospodin Mansfield rekao ranije jeste da smo se mi tokom čitavog ovog postupka pridržavali uputstva, ali da sam sistem ima suštinske probleme. Takođe postoji taj problem i za stranu preko puta, a to je konkretna informacija koja je i predmet ovog podneska. *Clark informacija* je dopala ruku timu Tužilaštva iz drugog predmeta pre nekih mesec dana. I preko mesec dana je u drugom predmetu pred ovim Sudom ovaj konkretni dokument obelodanjen. Dakle, to jeste problem koji se javlja u kancelariji Tužilaštva u odnosu na to kako postupaju sa informacijama koje im stoje na raspolaganju.

SUDIJA PARKER: Gospodine Topolski?

ADVOKAT TOPOLSKI: Nemam šta da dodam. Hvala vam.

TUŽILAC WHITING: Časni Sude, izvinjavam se, samo jednu stvar... u stvari o dve stvari koje su pokrenute. Prvo o konkretnim zahtevima koje je gospodin Guy-Smith imao o materijalima. Mislim da će se on složiti sa mnom da smo mi na te zahteve veoma brzo i kompletno odgovorili u duhu saradnje. Drugo, što se tiče EDS-a, ja ću samo da kažem da smo mi izvršili pretragu imena Rexhep Selimi na EDS-u, opšte kolekcije, i pojavio se... video snimak o kome i govorimo je bio dokument broj 6, to se pojavilo. Prema tome, ja ne vidim šta je problem u pronalaženju materijala u EDS-u, jer smo mi to pronašli bez poteškoća.

ADVOKAT GUY-SMITH: Da samo ovo kažem zbog zapisnika, jer... znam da ne volite da igrate tenis. Ali kako bi u zapisniku bilo jasno, svaki put kada sam imao neki određeni zahtev, oni [Tužilaštvo] su reagovali na to, rekao bih najbolje što su mogli. Ono o čemu sam ja govorio su dve posebne oblasti koje su se dogodile mnogo pre nego što je počelo suđenje. Te dve posebne oblasti se bave obećanjima... izneću to u opštem smislu... u pogledu ikakvih obećanja ili poticanja svedoka, i bilo kojih ili svih informacija koje se tiču gospodina koji je na kraju bio pušten iz ovog Tribunala jer je bio pogrešno optužen, a to je gospodin Murtezi. To su bile dve konkretne oblasti u kojima sam zatražio informaciju i dobio sam neke, ali ne sve informacije, i u stvari i Sud je doneo svoju odluku o jednom od tih pitanja. I kako bih bio veoma jasan, što se tiče onih pitanja o kojima nismo imali nesporazume, bili su predusretljivi [Tužilaštvo] koliko god su mogli, ali to možda i jeste sadašnji problem - granice njihovih mogućnosti. Mislim da je jedno od pitanja koje smo ovde izneli i problem sistemske prirode, za koje mislim da je u ovom trenutku prilično ozbiljan problem. To je greška u samom sistemu.

SUDIJA PARKER: Pretresno veće će se povući nakratko.

(pauza)

SUDIJA PARKER: Pretresno veće će na samom početku jasno reći da u ovom trenutku neće doneti odluku u vezi sa dostavljenim podneskom i odgovorom - pisanim podneskom koji smo tek danas dobili, zbog čega nije bilo vremena da se u celini razmotri. Pitanje zbog koga je došlo do iznošenja argumenata danas posle podne jeste pitanje obelodanjivanja jedne izjave Odbrani, koju je dao očito zbog neke druge stvari jedan oficir, jedan podoficir Britanske vojske 2001. godine kancelariji Tužilaštva. U izjavi se nalaze materijali koji su relevantni za pitanja koja su u centru pažnje u ovom predmetu a tiču se organizacije OVK, a manje direktno se tiče oružanog sukoba. To je izjava za koju se smatra da ima potencijalnu relevantnost, koliko je do sada bar Pretresno veće uspelo da vidi u ovo malo vremena njen sadržaj. Mi prihvatamo stav da je ta izjava trebalo da bude obelodanjena u okviru redovnog obelodanjivanja, a nije tako bilo. Ovakva vrsta propusta obelodanjivanja je nešto što može da ima različita objašnjenja. U ovom slučaju, gospodin Whiting je ukazao na to kako je do toga došlo. To je bio dokument za koji je on znao ili pre početka suđenja ili oko početka suđenja, i odložio ga je, i nije se na njega obazirao kasnije sve do ovih dana. Propust da uoči značaj određenog dokumenta čak iako je taj dokument video u ranoj fazi pripreme za sudski proces je nešto što može da se razume. Činjenica da sve novije pretrage nisu ponovo otkrile taj dokument je ono što je u stvari i navelo da se konstatuje ovaj problem. Taj dokument po mnogo osnova sadrži materijal koji je trebao da ukaže na potencijalnu relevantnost za ovo suđenje, i zbog toga je taj

dokument morao da bude elektronski identifikovan, zatim pregledan, i to je trebalo mnogo ranije da se dogodi, jer je on svakako imao potencijalni značaj koji je trebalo uočiti. Iz nekog razloga, Elektronski sistem pretraživanja nije pokazao taj dokument tokom pretraga koje su vršene na osnovu imena u različitim periodima, kako nam je rečeno. U ovom posebnom slučaju u ovom sudskom predmetu, ovaj jedan dokument je nešto čime se bavimo na zadovoljstvo zastupnika na način koji omogućuje Sudu da ovu izjavu uvrsti u dokaze a da pri tom nije potrebno da se obezbedi dodatno unakrsno ispitivanje od strane Tužilaštva. To bi trebao da bude prihvatljiv način na koji bi se prevazišao taj konkretni propust. A sada Odbrana na osnovu toga traži neke dalekosežne pravne lekove. Sugerisali su da zbog tog neuspeha i propusta treba napraviti sveukupnu reviziju obelodanjivanja koje je vršilo Tužilaštvo. Ono što nije bilo navedeno u zahtevima je zbog čega ovaj jedan propust, čak iako je vezan za jednu ili dve druge stvari koje su spomenute ranije...

ADVOKAT GUY-SMITH: Izvinjavam se, upravo sam obavešten da moj klijent ne razume prevodioca.

SUDIJA PARKER: Hvala vam gospodine Guy-Smith. Pokušaćemo da vidimo u čemu je problem.

(Pretnosno veće i Sekretarijat se savetuju)

SUDIJA PARKER: Izgleda da je problem u tome što jedan od optuženih ne može da prati albanski prevod koji dobija. Ja ću u tim okolnostima da nastavim, i ukoliko mu na kraju ne bude jasno bilo šta u vezi sa pitanjem materijala, onda to sa njim bi mogao da obavi gospodin Guy-Smith i da mu objasni, ukoliko mogu za to da vas zamolim, da to razjasnite u razgovoru sa vašim klijentom. Čini se da postoji neki prevod. On svakako može nešto od toga da prati...

ADVOKAT GUY-SMITH: Ako mogu uz dozvolu Pretresnog veća da kažem da je Gentian Zyberi ovde. On obavlja neke prevodilačke poslove za nas i znam da ste ga viđali jedno vreme ovde u sudnici. Da li bi on mogao možda da pređe kod gospodina Isaka Musliua, gospodina Balae i gospodina Fatmira Limaja, ukoliko se neki problem pojavi, kako bi mogao odmah da pomogne? To bi možda bio način da se prevaziđe problem?

SUDIJA PARKER: Hvala vam na tome gospodine Guy-Smith. Svakako. Mislim da sam upravo počeo da govorim o tome da ono što nije navedeno u zahtevu zbog čega ovaj jedan propust, čak iako je vezan za jednu ili dve druge stvari koje su spomenute ranije pre svega opravdava zaključak da postoji neka osnovna greška u sistemu koja pretili ispravnosti sudskog procesa. I drugo - šta je u ovom trenutku sugerisano kako bi se to prevazišlo. Problem sa svakim pokušajem da se to prevaziđe je u tome da čitav sistem zavisi od elektronskog čuvanja i obnavljanja. Obim materijala je veoma velik, a i tema ima takođe jako puno. Elektronski sistem je uveden uz puno saznanje Udruženja zastupnika Odbrane i uz punu podršku kao način da se poboljša ono što je prethodno bilo prisutno kao manuelni sistem i kako bi se osiguralo da Odbrani bude na raspolaganju znatno širi raspon materijala nego što se smatralo da je relevantno za jedan određeni predmet. Taj sistem, novi sistem je dočekan sa pohvalama, i to je sistem pod stalnim obnavljanjem i promenama, uz tehničke i druge probleme. Pokazano mi je pismo pre nekoliko trenutaka Udruženja zastupnika Odbrane u kome se predlažu neka područja u kojima bi unapređenje bilo dobrodošlo, a nijedan od tih predloga ne spominje pitanje koje je sada ovde pokrenuto. U ovom trenutku nema pokušaja da Tužilaštvo ili neka druga strana prođe kroz

materijal kako bi se uverilo da je obavljeno adekvatno i odgovarajuće obelodanjivanje koje će da prevaziđe osnovni problem u sistemu ukoliko se pojavi, kao što se pojavilo u ovom predmetu, jer bi pokušaj da se pregleda ono što je urađeno bio suočen sa istim tehničkim problemom, ukoliko takav postoji, kakav se dogodio u ovom predmetu. I tako se mi nalazimo u situaciji koja može da se pojavi u bilo kom predmetu, čak i u nekom malom predmetu, bez obzira da li je to predmet u kom je obelodanjivanje urađeno elektronski ili se vršilo ručno. Kada se pogleda situacija koju mi sada imamo, mi u ovom trenutku ne vidimo nikakvu osnovu na kojoj bi se uverili da postoji neki značajan problem ili da postoje neki praktični koraci na raspolaganju kojima bi ta situacija mogla da se prevaziđe za potrebe ovog suđenja. Mi predlažemo da bi Tužilaštvo - što se tiče svedoka Odbrane koji trebaju da se pojave pred Sudom - trebalo da preduzme ISU sistemsko pretraživanje u onoj meri koja do sada nije urađena i da to uradi za sve svedoke koje Odbrana sada namerava da pozove. Ta pretraživanja bi se onda pregledala kako bi se utvrdilo da li je potrebno bilo kakvo novo obelodanjivanje, i da se u tom slučaju to uradi što je moguće brže. Kada je reč o drugom pokrenutom pitanju koje je pokrenuo gospodin Topolski - u unakrsnom ispitivanju, kao što je navedeno, ukoliko je priprema Tužilaštva za unakrsno ispitivanje takva da se pred svedoka iznese dokument koji do tada nije bio obelodanjen, onda bi trebao taj dokument da bude obelodanjen pre nego što je svedok pozvan. U suprotnom, pored ove postojeće prakse koju je spomenuo gospodin Whiting - koja mu omogućava samo da obelodani ograničenu količinu materijala, na primer neki novi prevod, Pretresno veće predlaže da se ne vrše tada nikakva dalja obelodanjivanja. Ali ukoliko odsustvo obaveštavanja dovede do nekog značajnog problema za Odbranu koja poziva svedoka, u tom slučaju onda može da postoji razlog da se odgodi dodatno ispitivanje kako bi se dobilo na vremenu za prevazilaženje nastalih poteškoća, a pod tim se podrazumeva da se nadoknadi ono što bi se dobilo ranijim obaveštenjem pre početka svedočenja svedoka. Takva je situacija vezano za svedoke Odbrane, a isto tako i za optužene. Vezano za optužene, postoji referenca odluke u *Predmetu Krstić*, što je takođe relevantno i za pristup Tužilaštva. Taktičko zadržavanje zbog maksimalnog efekta što u stvari predstavlja materijalni deo predmeta Tužilaštva protiv optuženog može naići na iste teškoće kao i u *Predmetu Krstić*. Gospodin Mansfield je takođe pokrenuo i adekvatnost postavljanja određenih pitanja koja su izneta pred svedoka Selimija. Mi u ovom trenutku svakako ne predlažemo da se na bilo koji način vrši istraga s tim u vezi.

U vidu efekta koji može imati, ja sam već pre pauze naveo, da budem direktan, da je efekat nula što se tiče Pretresnog veća. Materijal nije priložen i uvršten u dokaze, već je odbijen. I takva situacija ostaje. A sada, da li je bilo ili nije bilo adekvatne osnove za postavljanje tih pitanja je pitanje za koje je potreban pisani podnesak i propratni dodatni materijal kako bi to mogli da razmotrimo. U ovom trenutku nemamo nijedan materijal. Možda je Odbrani do sada jasno da to nemamo, tako da nećemo da mutimo dalje vodu u ovom trenutku. To je ono što Pretresno veće predlaže u ovom trenutku vezano za ovo pitanje. Dalje razmatranje će uslediti kada budemo dobili priliku na osnovu pisanog podneska kao i zahteva da to učinimo, a to ćemo uraditi čim budemo u prilici. Sada smo došli do trenutka kada moramo da prekinemo sa radom zbog traka, tako da će svedok morati da ostane pred vratima gospodina Mansfielda dok se ne završi pauza.

(pauza)

SUDIJA PARKER: Gospodine Mansfield?

prevodioci: Molimo vas da uključite mikrofون.

ADVOKAT MANSFIELD: Svedok se zove Bislim Zyrapi, molio bih.

(svedok je pristupio Sudu)

SUDIJA PARKER: Dobar dan gospodine Zyrapi. Žao mi je što ste morali da čekate dok smo se bavili nekim pravnim pitanjima. Molim vas da pročitate naglas svečanu izjavu.

SVEDOK ZYRAPI: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA PARKER: Hvala vam. Izvolite, sedite. Gospodine Mansfield.

svedok Bislim Zyrapi

GLAVNO ISPITIVANJE: ADVOKAT MANSFIELD

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Dobar dan gospodine Zyrapi. Ja sam ovde i zastupam Fatmira Limaja koji sedi iza mene. Želeo bih da vam postavim pitanja u vezi OVK i o vašoj ulozi u njoj. Ali pre toga, da li je tačno da ste rođeni 1962. godine?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A gde ste rođeni?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Rođen sam u selu Studenčane/Studenčan u opštini Suva Reka/Suharekë.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Pre nego što vas budem pitao još nešto o vašoj prošlosti, da li je vaše sadašnje zanimanje - direktor odeljenja Ministarstva javnih službi [Kosova/Kosovë] koje se bavi intervencijama u hitnim slučajevima?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Koliko dugo ste na tom radnom mestu?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Radim u tom odeljenju od 2000. godine.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A sada, da se vratimo unazad, kada ste napustili školu, da li ste otišli na Vojnu akademiju u Sarajevu?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Kada sam završio osnovnu školu, upisao sam se u srednju školu u Sarajevu, a kasnije i na Vojnu akademiju u Sarajevu.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A kojih godina ste pohađali srednju vojnu školu i Vojnu akademiju?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: U srednjoj vojnoj školi sam bio od 1977. godine do 1981. godine, a na Vojnoj akademiji sam bio od 1987. godine do 1989. godine.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A onda malo kasnije, da li ste takođe posle toga bili u Armiji BiH?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Prvo sam bio u Jugoslovenskoj vojsci, ali kada je počeo rat u Bosni 1992. godine, bio sam u sastavu Armije BiH.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Šta ste bili po činu u to vreme?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: U bivšoj JNA bio sam vodnik, a u Armiji BiH sam došao do čina pukovnika.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Sada ćemo da idemo dalje. Da li ste u određenom trenutku dobili mogućnost da pristupite OVK?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: U novembru ili decembru mesecu 1997. godine, sreo sam se sa Fehmijem Lladrovcijem, koji je narodni mučenik. On je bio zajedno sa Xhemajlom Fetahuom i tada smo razgovarali o OVK. Kasnije, u martu 1998. godine i posle događaja sa porodicom Jashari, otišao sam iz Holandije u Tiranu, i zajedno sa ostalim drugovima koji su bili tamo, pripremali smo se da uđemo na Kosovo/Kosovë.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Samo nekoliko pitanja o tome. Prvo, sastanak koji ste imali u novembru ili decembru mesecu, gde se taj sastanak održao?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Jedan od sastanaka je bio u Nemačkoj, a drugi je bio u Holandiji, u stanu u kome sam živeo.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Drugo je pitanje sledeće: koliko dugo ste boravili u Holandiji?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: U Holandiji sam živeo od januara 1995. godine do marta 1998. godine.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da li imate suprugu i porodicu i da li su u to vreme oni takođe u Holandiji živeli sa vama?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da li se sećate kada ste se vratili i kada ste ušli na Kosovo/Kosovë?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Ušli smo na Kosovo/Kosovë krajem maja meseca, 29. maja 1998. godine sam ušao na Kosovo/Kosovë.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: To je veoma precizan datum za sećanje. Možete li da nam objasnite kako to da ga se sećate?

prevodioci: Molimo da se svedok približi mikrofonu.

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Sećam se tog datuma jer je 27. maja bila sahrana mučenika Afrima Thačija. Njega su ubile Srpske snage. Mi smo došli na Kosovo/Kosovë dva dana posle njegove sahrane, a to je bilo 29. maja.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A ko su to bili "Mi"? Ko su bili ljudi koji su bili zajedno sa vama?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: U to vreme kada smo ušli na Kosovo/Kosovë, bio sam u društvu Hashima Thačija, Adema Grabovcija, Kadri Veselija i šestorice mojih kolega koji su zajedno sa mnom i još nekim vojnicima se takođe pripremali da uđu na Kosovo/Kosovë.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Kada ste stigli, da li ste preuzeli neki određeni zadatak?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Po dolasku na Kosovo/Kosovë, Glavni štab mi je dodelio dužnost oficira za razvoj i personal OVK.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A koliko dugo ste to obavljali?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: To sam obavljao od juna do sredine jula meseca.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Zamolio bih vas da opišete situaciju na terenu sa OVK u tim prvim mesecima kada ste došli, a radi se o junu i julu mesecu?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Kada sam stigao krajem maja/početkom juna meseca na Kosovo/Kosovë, prvo smo stigli u područje Orahovca/Rahovec, u neka sela u toj opštini u kojima su bile organizovane neke jedinice. Tamo smo ostali pet dana kako bi se upoznali sa situacijom. U to vreme smo bili organizovani po grupama u selima koja su se uglavnom samoorganizovala. Organizacija je više-manje bila ista na čitavoj teritoriji, i po zahtevu Glavnog štaba mi smo proveli na tom području pet dana i pomogli smo u vojnom organizovanju tog područja. Ova teritorija kao i druge teritorije nije imala jedinstvenu komandnu strukturu. Mi smo otišli u Operativni Direktorat kako bi izvršili reorganizaciju strukture i objedinili komandu na teritoriji zone, u kojoj je tada bilo mnogo samoorganizovanih jedinica po selima.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Dakle, vi ste imali iskustva u tome kako se organizuje regularna, tradicionalna vojska, je li tako?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Vi ste spomenuli neke tamošnje karakteristike. Možete li sada da nam opišete koje su bile razlike između regularne, tradicionalne vojske i njene organizacije i onoga što ste vi zatekli na Kosovu/Kosovë?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Tradicionalna vojska je organizovana na tradicionalan način i njena organizacija počinje od profesionalne obuke starešina od nižih ka višim činovima, a vojnici su se takođe obučavali u okviru jedinica, od vodova pa do nivoa brigada. Takva vojska ima komandu sa svim profesionalnim vojnim karakteristikama koja se zahteva od tradicionalne vojske - ima vojno obučeni i školovani kadar. Međutim, OVK je bila vojska koja je počivala na samoorganizovanju. U to vreme je postojao Centralni štab, kako se tada nazivao. To je bio mali štab koji nije bio profesionalan, i nije bio pripremljen za adekvatno komandovanje. Takođe su postojale jedinice koje nisu imale vojno iskustvo, i većina njih je kao što sam rekao bila organizovana po selima od samih meštana i bez vojnog iskustva.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A šta je bilo sa oružjem? Ponovo govorim o periodu neposredno posle vašeg dolaska, u junu i julu mesecu?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: U to vreme kada sam došao, oružje koje su koristile te jedinice bilo je lako naoružanje, počev od pištolja do automatskih pušaka: A-47, poluautomatske puške. Većinom je to bilo staro oružje koje je datiralo još iz Drugog svetskog rata, laki puško-mitraljezi kalibra 7.62 milimetra. I koliko sam u to vreme mogao da vidim, bilo je i teških puško-mitraljeza, ali samo nekoliko. Bilo je i anti-tenkovskog oružja... kalibra 150 milimetara. U vreme kada sam ja došao, video sam da se to oružje koristi u zonama gde je delovala OVK.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Nešto ranije, u odgovoru ste spomenuli... dve stvari ste spomenuli, ali bih prvo pomenuo onu poslednju, da je bilo i protiv-tenkovskog oružja. Kakvo je bilo to protiv-tenkovsko oružje koga se vi sećate i koliko ga je bilo, grubo govoreći?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Ranije sam spomenuo to protiv-tenkovsko oružje koje je bilo korišćeno. Ne sećam se imena... broja, koliko ih je bilo, ali ga je bilo u svakoj zoni u kojoj je OVK delovala.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A druga stvar koju ste spomenuli pre toga – upotrebili ste reč "zone". Da li su u junu ili julu mesecu postojale bilo koje zone?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: U vreme mog dolaska, bile su dve aktivne zone gde su se vodile borbe i gde je bilo organizovanih jedinica. U to vreme to je bilo u zoni Drenice/Drenič koja je bila u fazi razvijanja i u zoni Dukađini/Dukagjin, koja je takođe bila vojno aktivna i koja se razvijala.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Na trenutak ću da se fokusiram na ove dve zone. Da li su se one razvijale na isti način ili su se drugačije razvijale, u drugačijim fazama, i tako dalje? Možete li da opišete šta se događalo?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Ove dve zone su bile u fazi razvoja, kao što sam već rekao i nisu bile u potpunosti oformljene. One su došle do nivoa organizovanih jedinica po selima, a išli su u pravcu objedinjavanja komandne zone Drenica/Drenič. Postepeno su te jedinice počele da se strukturno u vojnom smislu formiraju kao jedinice čete, a sve su one bile direktno povezane sa komandom zone. Kasnije se razvoj komande nastavio u sledećem periodu.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Možete li da nevedete koji je to bio sledeći period – u mesecima? O kom delu 1998. godine govorimo kao o sledećem periodu?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Oni su nastavili u sledećem periodu i u avgustu mesecu 1998. godine pojavile su se brigade. Bilo je lakše formirati brigade u zoni Drenica/Drenič jer je teritorija bila utvrđena, pa se razvoj ovih jedinica nastavio jer smo u julu, avgustu i septembru mesecu pretrpeli mnoge ofanzive koje su nam predstavljale prepreku u nastavku uspostavljanja ostalih zona.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: To me navodi da vas pitam o još jednoj zoni, a to je zona Paštrik/Pashtrik. Šta možete da nam kažete o njoj i njenom razvoju?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Kada sam stigao u junu mesecu, ta zona nije bila organizovana kao zona. Tamo su bile samoorganizovane jedinice, lokalni štabovi, kao što je bio lokalni štab u Mališevu/Malishevë koji nije bio na visokom nivou vojne organizacije. Sa formiranjem strukture u ovoj zoni počelo se sredinom juna meseca. Ja ne znam tačno datum, ali znam da je tokom mojih poseta u to vreme toj zoni bilo mnogo samoorganizovanih i jedinica koje nisu bile pod jedinstvenom komandom. Ta zona nije bila aktivna u to vreme. U junu mesecu su počele pripreme za formiranje zone, i naravno da tokom juna i jula meseca nismo mogli da postignemo najviši nivo organizacije te zone, jer kao što sam rekao, bilo je mnogo srpskih ofanziva tokom juna i jula meseca. Restruktuiranje se nastavilo tokom sledećih meseci ali nije se dostigao željeni nivo, kao što je to bio slučaj u drugim zonama.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A kada je postignut željeni nivo?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Nivo brigada ili zona nije bio postignut sve do kraja rata. Ali u tim delovima, kada je to postignuto na nižem nivou, to je bilo postignuto u

oktobru i novembru mesecu. Može se govoriti o manjem objedinjavanju komandi, o pojavi prvih vojnih struktura, i onda se to nastavilo u januaru i februaru mesecu, i sa početkom bombardovanja NATO snaga – zone su konsolidovane i organizovane u vojne zone.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Sada bih želeo da predemo sa ove teme na Fatmira Limaja. Da li se sećate kada ste ga vi prvi put sreli posle vašeg povratka na Kosovo/Kosovë?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Ne sećam se datuma, ali znam da sam ga video u junu mesecu. Ne sećam se tačno datuma, ali se sećam da sam imao priliku da se sretnem sa njim u dva, tri navrata. Jednom je to bilo u Klečki/Klečkë, gde me je bio poslao Operativni Direktorat na čijem čelu je bio u to vreme Rexhep Selimi, kako bi im pomogao u organizovanju jedinice u Klečki/Klečkë sa zadatkom da im pokažem kako da to urade i da im pomognem. Nalazila se jedna kuća između Klečke/Klečkë i Divljaka/Divlakë koja se pripremala za Glavni... tada se on zvao Centralni štab, jer se on kretao iz mesta u mesto. I ja sam otišao tamo kako bih pomogao da se obezbedi ta kuća koja bi pružila bezbednost i sigurnost članovima Glavnog štaba.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Kada ste ga sreli u drugim prilikama, kažete da ih je bilo dve ili tri, na koji način ste vi razumeli, koja je bila njegova zona odgovornosti?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Kao što sam rekao, u svojstvu oficira za razvoj i kadrovsko popunjavanje, sledeći uputstva Glavnog štaba otišao sam u mesto gde se u to vreme nalazio Fatmir Limaj, a to je tada bila Klečka/Klečkë, na planini Beriša/Berishë. I od Operativnog Direktorata sam dobio zadatak da se formira jedinica koja će biti spremna da interveniše ukoliko to bude potrebno duž položaja na planini Beriša/Berishë.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da li se njegova odgovornost širila i i zvan same jedinice u Klečki/Klečkë?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Ne u to vreme kada sam ja tamo boravio.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Koliko ste mogli da vidite, da li ste приметili bilo kakav razlog zbog koga biste mogli da zaključite da je Fatmir Limaj bio odgovoran za Lapušnik/Llapushnik?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: U to vreme tokom mojih poseta ne samo Lapušniku/Llapushnik nego i drugim linijama fronta, nisam imao takva saznanja niti mi je bilo ko rekao da je Fatmir bio lice zaduženo za Lapušnik/Llapushnik. Kada sam posetio Lapušnik/Llapushnik, komandant jedinice u Lapušniku/Llapushnik mi se predstavio u to vreme pod pseudonimom Voglushi, a njegovo ime je Ymer Alushani.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Sada ćemo na trenutak da se vratimo unazad. Spomenuli ste da ste ga sreli, govorimo o Fatmiru Limaju u Klečki/Klečkë. Da li se sećate drugih prilika u kojima ste ga sreli ili se ne sećate?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Sreo sam ga i jednom drugom prilikom kada su članovi Štaba zajedno sa novinarima pripremali propagandu za OVK. Bili smo zajedno sa članovima Centralnog štaba, a ja i moj kolega Agim Qelaj kao oficiri koji su pripremali jedinice smo im pokazivali kako da se postroje, da raportiraju i da pozdravljaju, na način koji je OVK razvila u to vreme kao svoj.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Da li je bilo i drugih prilika kojih bi mogli sada da se setite i da nam kažete?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Moguće da je bila još neka prilika kada sam pravio kratku posetu, ali dužih poseta da sam ostao sa njim - nije bilo. Moguće da sam ga sreo još nekada, ali ne duže.

ADVOKAT MANSFIELD: Da, hvala. Nemam više pitanja.

SUDIJA PARKER: Hvala vam. Gospodine Guy-Smith?

ADVOKAT GUY-SMITH: Nemam pitanja.

SUDIJA PARKER: Gospodine Topolski?

ADVOKAT TOPOLSKI: Časni Sude, postoji jedna stvar koju bih želeo da pitam ovog svedoka, imajući na umu razgovor koji sam imao sa gospodinom Whitingom, kao i pitanja koja su pokrenuta, mislim pre nego što razmotrite odgovarajući prostor za unakrsno ispitivanje su-optuženog. Pitam se da li bismo iz predostrožnosti mogli na trenutak da pokrenemo to pitanje u odsustvu svedoka pre nego što nastavimo?

SUDIJA PARKER: Gospodine Zyrapi, molim vas da sačekate napolju par trenutaka jer je pokrenuto još jedno pravno pitanje. Hvala vam.

SVEDOK ZYRAPI: Da.

(svedok napušta sudnicu)

SUDIJA PARKER: Da gospodine Topolski?

ADVOKAT TOPOLSKI: Izvinjavam se, samo da pronađem pasus koji me zanima. Na stranici broj 66, redovi od 16 do 18, svedok je rekao: "Kada sam posetio Lapušnik/Llapushnik, komandant jedinice u Lapušniku/Llapushnik mi se predstavio u to vreme pod pseudonimom Voglushi, a njegovo ime je Ymer Alushani." Ako je svedok mislio upravo ono što je rekao, odgovorom se onda pretpostavlja da je postojao komandant u Lapušniku/Llapushnik. Moj klijent tvrdi da nije postojao komandant u Lapušniku/Llapushnik, bilo da je reč o Ymeru Alushaniju zvanom Voglushi ili kasnije o Isaku Musliuu zvanom Qerqiz. Gospodin Musliu je oduvek tvrdio da je on bio komandant, ali da nije postojao zajednički komandant, već komandant jedinica koje su činile *Çeliku 3*. Shodno tome, protivrečno je ono što tvrdi moj klijent u odnosu na dokaze koje je izneo svedok koga je pozvao su-optuženi. Meni se čini da ovaj problem, ukoliko želimo da budemo pravični prema mom klijentu, možemo da rešimo tako što bi pred svedoka izneo ono što tvrdi moj klijent – da takva organizacija nije postojala u to vreme u Lapušniku/Llapushnik, kako bi se svedoku pružila prilika da na to odgovori. Koliko sam ja shvatio poziciju gospodina Whitinga, možda će da uloži prigovor na to?

SUDIJA PARKER: Saznaćemo to.

ADVOKAT TOPOLSKI: Hoćemo, i ja jedva to čekam.

SUDIJA PARKER: Gospodine Whiting?

TUŽILAC WHITING: Hvala, hvala gospodine Topolski.

SUDIJA PARKER: Ostali ste bez reči i nemate šta da dodate. Je li tako gospodine Whiting?

TUŽILAC WHITING: Samo momentalno, jer nisam očekivao da će se ovo pitanje pokrenuti u ovom obliku koji je nešto malo suptilniji.

ADVOKAT TOPOLSKI: Hvala vam.

TUŽILAC WHITING: I to je...

SUDIJA PARKER: Stvar je prilično jednostavna. Tvrdi se da postoji razlika između svedočenja ovog svedoka u vezi ograničene teme i onoga što iznosi optuženi koga zastupa gospodin Topolski u vezi sa tom temom. A pitanje jeste: da li to gospodin Topolski može da iznese pred ovog svedoka?

TUŽILAC WHITING: Ukoliko se pitanje iznese na takav način, ja nemam prigovor.

SUDIJA PARKER: Ako bi se postavilo na način koji sam ja opisao pre neki dan, možda će biti onda nešto drugačije - da postoji pitanje koje sučeljava stavove u predmetu koji zastupa gospodin Topolski sa jedne strane i gospodin Mansfield sa druge. I to nije neko nevažno pitanje, već je reč o pitanju od vitalnog značaja?

TUŽILAC WHITING: Slažem se. Ovako kako je izloženo, slažem se. U tom slučaju nemam prigovor. Navođenje je u redu, i to nije problem. Razlog zbog koga sam rekao da je to bilo suptilno je u stvari što je odgovor bio dvosmislen i zbog toga mislim da dve strane to mogu na osnovu toga na različit način da tumače. Kako se svedočenje razvija, može doći do brze promene na jedan ili drugi način, što u stvari može da pokaže da i nema takve podele, i u tom slučaju ću ja možda imati prigovor na dalja sugestivna pitanja.

SUDIJA PARKER: Hvala vam na tome gospodine Whiting. Gospodine Topolski, ovo je svakako situacija u kojoj vi možete na primeren način da iznesete stav vašeg klijenta. Svesni ste da su veći izgledi da se tome prida određena težina ukoliko to pitanje ispitajte na nesugestivan način, bar na početku, kako bi tačno videli koliko ste daleko od...

ADVOKAT TOPOLSKI: Nisam siguran da mogu da se setim kako da postavljam nesugestivna pitanja, ali...

SUDIJA PARKER: Veoma dobro vam ide u poslednje vreme. Vidimo veliki napredak kod vas gospodine Topolski. Imamo poverenja u vas.

ADVOKAT TOPOLSKI: Mogu li to da dobijem napismeno?

SUDIJA PARKER: Da li bi bili zadovoljni da se sada svedok vrati?

ADVOKAT TOPOLSKI: Da.

SUDIJA PARKER: Molim da se uvede svedok.

(svedok je pristupio Sudu)

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT TOPOLSKI

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Gospodine Zyrapi, zovem se gospodin Topolski. Zastupam Isaka Musliua. Izvinjavam se što ste nas privremeno napustili dok smo razgovarali o nekim pravnim pitanjima. Pre svega gospodine Zyrapi, da li vi poznajete Isaka Musliua?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Znam Isaka, ali ne jako dobro.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da li ste ga sretali tokom rata?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Da. Tokom rata je bilo situacija u kojima smo se sretali

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Možete li da nam pomognete i kažete u kojoj fazi rata ste se sreli sa Isakom Musliuom?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: U to vreme on je bio Qerqiz, a ne Isak. Sećam se da sam ga sreo tokom avgusta meseca, kada je vršeno restruktuiranje zone u planini Beriša/Berishë, a sledeći put sam ga video u zoni Nerodimlje/Nerodime 1999. godine.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Gospodine Zyrapi, kada govorite o restruktuiranju, da li ste znali za stvaranje brigada?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: I po vašem svedočenju gospodine, kada kažete da su brigade formirane ili da se počelo sa formiranjem brigada?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Brigade su počele da se formiraju u avgustu mesecu 1998. godine, i taj proces se nastavio u septembru, oktobru i novembru mesecu. Uloženi su naponi u razvoju tih brigada. Stiglo se do srednjeg nivoa. Ali uzevši u obzir sve borbe koje su se odvijale u avgustu i septembru mesecu, a kasnije i u martu mesecu, te jedinice nisu postigle punu vojnu organizaciju brigada.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da li vam je tada bilo poznato ili ste možda kasnije saznali za bilo kakav položaj na kom je bio Isak Musliu ili Qerqiz kako je bio poznat - koji je imao u brigadama?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Ne znam koji je bio njegov položaj u brigadi, jer je bilo mnogo brigada, a ja sam samo znao komandante brigada i ponekog zamenika komandanta, ali ne sve njih.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Kada je reč o 121. brigadi, da li znate ko je bio komandant te brigade?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: U avgustu mesecu 1998. godine komandant 121. brigade bio je Fatmir Limaj.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da li je u to vreme 121. brigada imala zamenika komandanta?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Te formacije su imale zamenike komandanata.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da li vam je poznat identitet bilo kog zamenika komandanta postavljenog na tu funkciju u 121. brigadi u ili oko avgusta meseca 1998. godine?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Ne sećam se, jer razvoj zona se nije odvijao samo u zoni Paštrik/Pashtrik nego i u drugim zonama, tako da je bilo mnogo zamenika komandanata, i ne bih mogao svih da se setim.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da se vratimo onda na trenutak gospodine Zyrapi na period pre avgusta 1998. godine. Kako bih vam pomogao, govoriću u ovom pitanju o periodu između maja i jula meseca 1998. godine. Da li ste vi lično posetili selo Lapušnik/Llapushnik?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Posetio sam liniju fronta u tom selu.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Gospodine Zyrapi, da li mogu da vas pitam da pomognete Sudu, koliko ste vi puta od maja do jula 1998. godine posetili liniju fronta u Lapušniku/Llapushnik?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Po mom sećanju dva puta, najviše tri puta.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da li ste vi u te posete Lapušniku/Llapushnik išli najavljeno ili nenajavljeno? Da li ste ljude obavestili da ćete doći ili ste se samo pojavili?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Posete liniji fronta su organizovane na zahtev jedinica kako bi im pomogli u njihovom struktuiranju duž linije fronta. Moguće je da su posete vršene i u prolazu, jer se kroz Lapušnik/Llapushnik prolazilo kada se išlo iz zone Drenica/Dreničë u druge zone.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Malopre ste u odgovoru gospodinu Mansfieldu na pitanje rekli da ste se prilikom posete Lapušniku/Llapushnik sastali i sa određenom osobom gospodine Zyrapi. Da li se vi sećate da ste nam to rekli pre par minuta?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Da, da.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Osoba koju ste pomenuli pre par minuta navodno vam se predstavila kao Voglushi, je li tako?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da li vi sada znate njegovo pravo ime i prezime? Da li znate njegovo pravo ime?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Da, Ymer Alushani.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da li ste tada znali njegovo pravo ime?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Možda ja grešim gospodine Zyrapi, a to vam kažem kako bi vi gospodine razumeli zbog čega vam postavljam ova pitanja. Kada ste odgovarali na ta pitanja pre par trenutaka, rekli ste da je Voglushi bio "komandant jedinice u Lapušniku/Llapushnik". Da li se sećate da ste nam to rekli pre nekoliko minuta?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Da, sećam se. U obe prilike kada sam odlazio tamo, on se predstavio kao komandant jedinice u Lapušniku/Llapushnik.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Gospodine Zyrapi, da li je u Lapušniku/Llapushnik bila samo jedna jedinica ili je bilo više jedinica u periodu od maja do jula meseca 1998. godine?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Kada sam ja posetio Lapušnik/Llapushnik, selo je bilo podeljeno na dva dela duž glavnog puta Peć/Pejë – Priština/Prishtinë. Sa desne strane puta je bila jedinica *Lapušnik/Llapushnik* koju je vodio Ymer Alushani, bar u vreme kada sam ja tamo bio u poseti, a sa leve strane je bila jedinica u kojoj je bio i deo druge jedinice iz drugog dela Lapušnika/Llapushnik - jedinicu iz Negrovca/Negroc, a komandant te jedinice je bio Ferat Shala.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Da li je to selo kao i te jedinice bio deo vaše zone odgovornosti u to vreme gospodine Zyrapi?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: U to vreme to nije bila moja zona odgovornosti jer ja nisam imao odgovornost tokom juna i jula meseca. To je kasnije postalo područje odgovornosti zone Paštrik/Pashtrik.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Ne bih želeo da izgleda da vas kritikujem gospodine Zyrapi, ali bih vam sugerisao da vama možda nisu poznati detalji kada je reč o prisustvu i organizaciji OVK u Lapušniku/Llapushnik tokom maja, juna i jula meseca 1998. godine. Da li se slažete ili se ne slažete s tim?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: U to vreme moje posete su bile vrlo kratke svakoj jedinici. I kada je reč o tome kako su oni bili organizovani, ja nemam puna saznanja ne samo za to konkretno područje nego i za druga područja.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Hvala vam na iskrenosti u ovom odgovoru. A iz toga proizilaze još dva pitanja, ukoliko mogu. Da li vam je poznato da je, kako smo mi shvatili kroz sve dokaze u ovom predmetu, u Lapušniku/Llapushnik bilo nekoliko jedinica koje su imale različite nazive u periodu od maja do jula meseca 1998. godine? Da li vam je to poznato?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Što se tiče različitih imena, da – postojali su ne samo u području Lapušnika/Llapushnik nego i u drugim područjima. Većina jedinica je koristila ta imena u međusobnoj komunikaciji kroz sistem koji je tada bio u upotrebi.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Gospodine Zyrapi, da li bi odgovor koji ste vi dali gospodinu Mansfieldu - da je Voglushi bio komandant u Lapušniku/Llapushnik, da li ste tim odgovorom želeli da kažete da je postojala samo jedna osoba koja je imala opštu komandu u Lapušniku/Llapushnik u periodu od maja do jula meseca 1998. godine?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: U vreme kada sam ja tamo odlazio, tako je bilo. Bio je Voglushi, a zajedno sa njim je bio njegov zamenik sa pseudonimom Mësuesi. On je bio bivši oficir JNA. Sećam se toga jer su mi se oni predstavili tokom mojih poseta. A da li je bilo drugih tokom kasnijih razvoja, ja to ne znam i nisam u poziciji da to potvrdim.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Ako je bilo drugih osoba u to vreme koje su bile zadužene u to vreme da predvode, kontrolišu ostale manje jedinice u Lapušniku/Llapushnik, vi niste morali da znate ko su oni bili gospodine Zyrapi. Da li obe ove stvari mogu da se kažu i je li to tačno?

SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: U to vreme da.

ADVOKAT TOPOLSKI – PITANJE: Ja vam sugerišem da čovek za koga ste vi kasnije saznali da je Qerqiz - Isak Musliu upravo spada u tu kategoriju ljudi. I vi shvatate gospodine zbog čega sam vam postavljao ova pitanja. Da li me pratite? Vi ne biste znali?
SVEDOK ZYRAPI – ODGOVOR: Da, pratim vas.

ADVOKAT TOPOLSKI: Časni Sude, nadam se da nisam postavio previše sugestivnih pitanja. Nemam više pitanja za svedoka.

SUDIJA PARKER: Skoro da sam vas prekinuo da bih vam rekao da imate određene ruke u jednom trenutku, ali izgleda da ste se vi i bez toga dobro snašli. Mislim da je sada neophodno da prekinemo sa radom, pod pretpostavkom da i vi imate nekoliko pitanja gospodine Whiting?

TUŽILAC WHITING: Imaću nekoliko, da.

SUDIJA PARKER: Da. Došli smo do časa kada moramo da prekinemo sa radom za večeras. Nastavićemo sutra u 14.15 časova, pa vas molimo da se vratite sutra. Hvala vam gospodine Zyrapi.

Sednica završena u 19.00 h.

Nastavlja se u četvrtak, 2 juna 2005. godine u 14.15. h.

